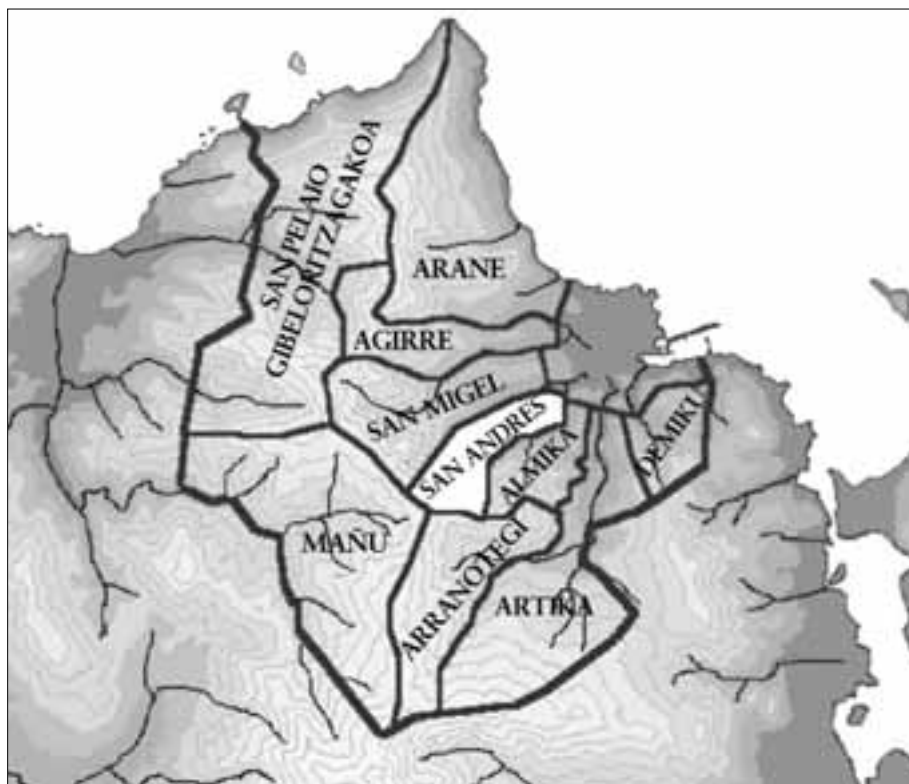

SAN ANDRES auzoa

San Andres (auzoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-3,4/B-2,3,4/C-2)

Oharrak: **San Migel** eta **Almika** auzoen artean; **Berdantzako erreka** eta **Etxebarrierreka** dira bere mugak. Mendebaldetik ekialdera, **Goikogane** eta **Truboietaganetik Aranondora** luzatzen da auzo hau.

XVIII. mendekoak dira aurkitu diren auzoaren aipamen zaharrenak:

1764an,

“Pago a operarios que asistieron a componer los caminos para las caserías de Urdaiaigas” ⁹⁶³;

1781ean,

“heredad en Aranondo contigua a camino real y ría que baja de las caserías de Urdaiaga” ⁹⁶⁴;

1782an,

“Composicion de los caminos del barrio de San Andres” ⁹⁶⁵;

1785ean,

“Refresco a barrios hombres del valle de Nardizes o Urdaiaigas por la composicion de los caminos de dho termino” ⁹⁶⁶.

Auzoarentzat, beraz, **San Andres** izenaz gain, **Nardiz** edota **Urdaiaga** izenak ere erabili izan dira garai haretan. Agian, parajearen izen zaharrak azken hauek izan zitezkeen eta **San Andres** ermitaren presentziak hagonimoari emango zion nagusitasuna.

San Andres auzoa *Almikako* elizbarrutikoa izan ohi da.

1856an, *San Andres* auzoak 10 etxe eta 79 biztanle zituen⁹⁶⁷. Gaur egun hamar dira auzo honetako baserriak. Horietako zazpi, historikotzat har daitezke: **Urdaiaga**, **Bidetxe**, **Etxebarrianda**, **Lupetegi**, **Narditzikerre**, **Nardiz** eta **Goienetxe**. Zazpi hauei **Etxebarrierreka** baserrietako bat gehitu behar zaie, baserri hau lehenago *San Andres* auzoaldean egon zen kokatua eta. XVIII. mendearen erdialdekoa da **Aranondo** izeneko baserrietatik zaharrena. XIX. mende hasieran **San Andres** ermitaren etxea zena baserri bihurtuz, **San Andres** baserria sortu da, elizaren jabetzatik kanpo. Azkenik, XIX. mendearen azken urteetan, **Aranondo** izeneko bigarren etxea (gaur egun bietako bat jausita eta desagertua dago) eta **Udaetxe** baserria gehitu behar dira.

Ahozkoa: **“San Andrés”** 050, 164, 166
“San Andrés barrizue” 161

Idatzizkoa:

1764	<i>Urdaiaigas, caserías de</i>	<i>BUA 968/1. Recibos y cuentas 3b</i>
1781	<i>Urdaiaga, caserías de</i>	<i>BEHA A-72/33</i>
1782	<i>San Andres, barrio de</i>	<i>BUA 842. Libr. y recibos 67b</i>
1785	<i>Nardizes o Urdaiaigas, valle de</i>	<i>BUA 842. Libr. y recibos 42</i>
1791	<i>San Andres, barrio de</i>	<i>BFA. K. 3163/6 13</i>
1799	<i>San Andres, barrio de</i>	<i>BFA. Bust 72/10 199</i>
1802	<i>Nardizes, barrio de</i>	<i>BUA 1136. Libr. y recibos 70b</i>
1818-1850	<i>San Andres, barrio de</i>	<i>BUA 37/6. Ganaderia 7</i>
1822	<i>San Andres, barrio de</i>	<i>BUA 1313/3. Contribuciones 63</i>
1824	<i>San Andres, término de</i>	<i>BFA. Bust 284/5 2</i>
1827	<i>San Andres, barrio de</i>	<i>BEHA A-79/10 3</i>

963 BUA. 968/1. Recibos y cuentas; 3b.

964 BEHA. A-72/33.

965 BUA. 842. Libr. y recibos; 67b.

966 BUA. 842. Libr. y recibos; 42.

967 BUA. 37/ N° de calles, edif., hab.

1828	<i>Nardizes, barrio de</i>	BEHA A-64/12-6 45
1839	<i>San Andres, barrio de</i>	BUA 1313/4. Contribución 1
1844	<i>San Andres, barrio de</i>	BIBL YrJA 52-54
1846	<i>San Andres, barrio de</i>	BEHA A-758/2-53-0
1846	<i>Nardices, barrio de</i>	BUA 1160. Cuentas
1850	<i>Urdaiaagas, camino de</i>	BUA 1160. Cuentas
1856	<i>San Andres, barrio de</i>	BUA 37/ N° de calles, edif., hab.
1857	<i>Sn Andres</i>	BUA Padron 1851(3) 87b
1872	<i>San Andres, barrio de</i>	BUA 39/18. Arriendo de terreno 2
1892	<i>San Andres, término de</i>	BUA 984. Fincas rust.1892
1895	<i>San Andres, barrio</i>	BAHP.N.BL 7551 872b
1900	<i>San Andres, barrio de</i>	BAHP.N.BL 8361 1346b
1956	<i>Nardices, barriada de</i>	GJE fk:555 L8;150
1969	<i>San Andres</i>	BUA 1432/54 4

Aldatze (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Kontsonantez bukatzen diren izenetan gertatzen den bezala, ahoz, bokal paragogikoa ageri du.

Oharrak: **San Andres** eta **Narditzikerre** baserrien behealdean, hegoaldetik.

Ahozkoa: **“Aldatzé”** 046

Idatzizkoa:

1896	<i>Aldaza, heredad</i>	GJE fk:1772 L24;176
1910	<i>Aldaza, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1910	<i>Aldarza, heredad</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1944	<i>Aldatza, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1950	<i>Aldatza, heredad</i>	GJE fk:2049 L27;144

Ametze (basoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-2)

Ohar ling.: Izen honek idatziz bi aldaera ditu: artikuluduna edo -a bukaeraduna, eta -txu txikigarria erakusten duena. Ahoz, berriz, -e bokal paragogikoduna jaso izan da.

Oharrak: **Tontorretatik San Andres** auzoranzko bizkarrean.

Ahozkoa: **“Ametzé”** 045

Idatzizkoa:

1895	<i>Amechu, castañal</i>	BAHP.N.BL 7551 1500
1910	<i>Amecha, argomal</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Amecha, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1911	<i>Amechu, castañal</i>	BUA 36/5. Exposit. de particulares
1912	<i>Arrechu, argomal</i>	GJE fk:1406 L19;169
1923-24	<i>Amecha, heredad</i>	BUA 404. Fincas rústicas
1944	<i>Arrechu, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Amutxu (sola)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Aldaera bi jaso diren arren, biak leku berbera izendatzeko erabiltzen dira. Berriemailearen hurbiltasun geografikoagatik aukeratu da lehena fitxa buruan jartzeko.

Aranondo baserriak, 1979.

Oharrak: **Goienetxe** baserriaren buruan.

Ahozkoa: “**Amutzú**” 046
 “**Amentzú**” 047

Aranondo (baserria)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-4)

Ohar ling.: ‘Aran’ + ‘ondo’. *Aranondo* aldaeran, bokal irekia gradu batean itxi daiteke, eta -a- > -e- bihurtu (Ik. **Arane** auzoa). Aldaera hori XX. mendera arte ez da jaso.

Aranondo > *Arenondo*

Oharrak: 1983ko uhohdetara arte bi baserri izan ziren **Aranondokoak**. Bietarik zaharrena XVIII. mendearen erdialdekoa dela ematen du, ordukoa baita bere lehen aipamena; hain zuzen, Francisco de Renteriak eraikia azaltzen da 1760an⁹⁶⁸. Bigarren baserria, *Aranondo-barri*, 1887koa da⁹⁶⁹.

Ahozkoa: “**Aranóndo**” 046
 “**Arenóndo**” 043, 048

Idatzizkoa:

1760	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BEHA A-81/14-19 6</i>
1764	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BEHA A-81/13-249 1</i>
1775-1831	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BUA 915. Hipotecas. 1775 2</i>
1790?	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BEHA A-741/48-2</i>
1793	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BFA. Bust 12/7 28</i>

968 BEHA. A-81/14-19; 6.

969 BUA. 10. 1897-98ko Nomenklatorra.

1796	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BFA. Fg.</i>
1803	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BEHA A-79/10 4</i>
1804	<i>Aranondos, cas.</i>	<i>BEHA A-700/10-2</i>
1815	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BFA. Bust 72/5</i>
1820	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BFA. Bust 120/5 3</i>
1823	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BFA. Bust 246/5 6</i>
1827	<i>Aranondos, cas.</i>	<i>BEHA A-79/10 3</i>
1828	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BEHA A-64/12-6 58b</i>
1854	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BUA 946. Ced. vecinales</i>
1857	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BUA Padron 1851(3) 87b</i>
1859	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BUA BUA/5. Nuevo nomencl.</i>
1860	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BUA BUA/5. Nomenclator</i>
1894	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BAHP.N.BL 7549 234b</i>
1897-98	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BUA 10. Nomencl. 1897-98</i>
1897-98	<i>Aranondo-barri, cas.</i>	<i>BUA 10. Nomencl. 1897-98</i>
1899	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BUA 1250/7. Impuesto perros 235b-23</i>
1902	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BAHP.N.BL 8572 127</i>
1922	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BFA. E. KZ. C/2</i>
1934	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>BFA. E. KZ. C/76</i>
1938	<i>Arenondo, cas.</i>	<i>BUA 1685</i>
1968	<i>Aranondo, cas.</i>	<i>GJE fk:5159 L57;210</i>

Aranondoburu (parajea)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-4)

Ohar ling.: 'Aranondo' + 'buru'. Ik. San Andres auzoko **Aranondo** (baserria).

Oharrak: **Planta** izeneko parajearen inguruan, **Aranondo** gainean.

Ahozkoa: **"Arenondobúru"** 045

Idatzizkoa:

1895	<i>Aranondo-buru, heredad</i>	<i>BAHP.N.BL 7551 1498</i>
1897	<i>Aranondo-buru, viñedo en</i>	<i>BAHP.N.BL 8182 435b</i>
1901	<i>Aranondo-buru, jaro en</i>	<i>BAHP.N.BL 8571 1148b</i>
1910	<i>Arana-ondo-buru, heredad</i>	<i>BUA 866. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Aranondo-buru, heredad</i>	<i>BUA 1435. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Granaondo-buru, heredad</i>	<i>BUA 1032. Fincas rústicas</i>
1911	<i>Aranondo-buru, heredad</i>	<i>BUA 36/5. Exposic. de particulares</i>
1912	<i>Aranondo-buru, heredad</i>	<i>GJE fk:1248 L17;164</i>
1912	<i>Aranondo-buru, heredad</i>	<i>GJE fk:1406 L19;169</i>
1923-24	<i>Arenondo-buru, heredad</i>	<i>BUA 404. Fincas rústicas</i>
1944	<i>Aranondo-buru, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>
1944	<i>Aranondoburu, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>

Aretxeta (basoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-2)

Oharrak: **Tontorretatik San Andres** auzoranzko bizkarrean.

Ahozkoa: **"Arétzeta"** 046

Areztierreka (gaztainadia)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (C-2)

Ohar ling.: '(H)aretz' + '-di' + 'erreka'. Idatzizkoan, *erota* osagaia duten izenak ez dira zuzenak, *erreca* formaren interpretazio okerrak eragindakoak baino. *Arechi-erreca* eta *As-*

tiguerreca ere forma okerrak dira. Bi horiek, *Areztierreka* eta *Areztiko erreka* moduan ulertu behar dira (Ik. Arane auzoko **Peruarezti**).

Oharrak: **Lantzabideko erreka** inguruan.

Ahozkoa:	“Arestiterréka”	049
	“Aéstiko errèkie”	048
	“Aréstiko errèkie”	048

Idatzizkoa:

1896	<i>Areztico-erreca, argomal</i>	GJE	fk:1772	L24;176
1906	<i>Arechi-erreca, castañal</i>	GJE	fk:1533	L21;86
1910	<i>Arechi-erreca, monte bajo</i>	BUA	1032.	Fincas rústicas
1910	<i>Arechi-erreca, heredad</i>	BUA	866.	Fincas rústicas
1910	<i>Areztico-errota, heredad</i>	BUA	866.	Fincas rústicas
1910	<i>Areztico-errota, monte calvo</i>	BUA	1032.	Fincas rústicas
1944	<i>Areztico-erreca, heredad</i>	BUA	406/3,4 eta 353/3,4,5	
1944	<i>Aresti-erreca, heredad</i>	BUA	406/3,4 eta 353/3,4,5	
1950	<i>Astiguerreca, camino carretil</i>	GJE	fk:2049	L27;144

Artepe (basoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-3)

Oharrak: **Urdaiaga** baserriaren behealdean, iparraldetik.

Ahozkoa:	“Artépe”	045, 048
----------	-----------------	----------

Idatzizkoa:

1910	<i>Artepe, monte bajo</i>	BUA	1032.	Fincas rústicas
1910	<i>Artepe, heredad</i>	BUA	866.	Fincas rústicas
1912	<i>Astepe, jaro</i>	GJE	fk:1248	L17;164
1912	<i>Astepe, jaro</i>	GJE	fk:1406	L19;169
1923-24	<i>Artepe, heredad</i>	BUA	404.	Fincas rústicas
1944	<i>Artepe, heredad</i>	BUA	406/3,4 eta 353/3,4,5	
1944	<i>Astepe, heredad</i>	BUA	406/3,4 eta 353/3,4,5	

Artikene (basoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (C-3)

Oharrak: **Urotze** erreka ondoan.

Ahozkoa:	“Artíkene”	046, 048
----------	-------------------	----------

Ataluze (saila)

Kokapena: Zehaztu gabe

Ohar ling.: ‘Atal’ + ‘luze’.

Oharrak: **Bidetxe** baserriari lotutako saila.

Idatzizkoa:

1895	<i>Atalaluze, heredad</i>	BAHP.N.BL	7551	1498
1910	<i>Ataluze, heredad</i>	BUA	1032.	Fincas rústicas
1910	<i>Ataluze, heredad</i>	BUA	866.	Fincas rústicas
1912	<i>Alaluze, heredad</i>	GJE	fk:1248	L17;164
1923-24	<i>Ataluze, heredad</i>	BUA	404.	Fincas rústicas
1944	<i>Ataluze, heredad</i>	BUA	406/3,4 eta 353/3,4,5	

Atxa

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Bi aldaera jaso dira: *-a* bukaeraduna eta *-e* bokal paragogikoduna. Hiztun askorentzat, gaur egun, '(h)atx' hitzak berezkoa du amaierako *-a*; ez da artikulua. Horrela, «*Atza bat*» eta «*Aritzatzuko atza nagosi3e*» esaten dute. Kontsonantez bukatuta ulertu izan dutenek bokal paragogikoa erantsi diote, idatziak erakusten duenez.

Oharrak: **Lantzabideko erreka** eta **Urotze** elkartzen diren unean.

Ahozkoa: “**Atzá**” 050

Idatzizkoa:

1895	<i>Acha, castañal</i>	BAHP.N.BL 7551 875
1896	<i>Acha, castañal</i>	BAHP.N.BL 7552 723b
1910	<i>Ache, monte calvo</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Ache, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1916	<i>Acha, castañal</i>	GJE fk:1136 L16;29
1944	<i>Acha, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Basozarra

Kokapena: Zehaztu gabe

Oharrak: **Narditzikerre** baserriari lotutako saila.

Idatzizkoa:

1763	<i>Vasosarra, castañales</i>	BFA. 3561/10 153b
1910	<i>Basosarra, heredad</i>	BUA 1435. Fincas rústicas
1944	<i>Basosarra, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Basosarra, monte</i>	GJE fk:992 L13;248
1984	<i>Basosarra, sitio de</i>	GJE fk:1149 L141;10

Batxikale (mahastia)

Kokapena: Zehaztu gabe

Oharrak: **San Andres** baserriari lotutako saila.

Idatzizkoa:

1930	<i>Bachicale, viñedo</i>	GJE fk:886 L12;207
1944	<i>Bachicale, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Berdantza (parajea)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Izen honen aldaerak bokal irekia ixtetik eraturakoak dira; hau da, *-a* > *-e* > *-i*:

Berdantza > *Berdentza* > *Berdintza*

Azken aldaerako *-i*- bokal itxiak bukaerako bokal irekia gradu batean ixtea eragin du (*-a* > *-e*):

Berdintza > *Berdintze*

Oharrak: **Almika** eta **San Andres** auzoen arteko erreka-aldea, **Nardiz** eta **Olagorta** baserrien azpian. XVII. eta XVIII. mendeetan gaztainadiak ziren nagusi bertan. Azken mende honen amaieran, *Berdantza* eta **Mendiondo** leku-izenak lotuta agertzen dira; ezin daitekeelarik ziurtatu leku biak bat direnik, bai, ordea, biak eremu berean daudela.

Ahozkoa:	“Berdentzá”	046, 047, 049, 050, 066, 067
	“Berdéntza”	046, 048
	“Berdintzá”	048
	“Berdíntze”	043

Idatzizkoa:

1675	<i>Berdancha, castañal en</i>	BFA. Bust 600/77 50
1701	<i>Berdencha, castañal en</i>	BUA AL. 1680-1710 253b
1701	<i>Verdancha, castañal en</i>	BUA 922. Extracc. de castaña 144b
1707	<i>Berdancha, castañal en</i>	BEHA A-81/13-12 2
1707	<i>Berdancha, castañal en</i>	BEHA A-82/9-3 6
1726	<i>Berdancha, término de</i>	BEHA A-73/2-65
1775-1831	<i>Berlancha, castañal en</i>	BUA 915. Hipotecas. 1775 75b
1782	<i>Berdancha alias Mendiondo</i>	BFA. Bust 073/11 362
1793	<i>Berdanche ó Mendiondo, castañal en</i>	BFA. Bust 700/7 3
1800	<i>Berdancha, castañal en</i>	BFA. Bust 203/104 45b,46
1812	<i>Berdancha, término de</i>	BFA. Bust 375/033 1
1825	<i>Verdancha, castañal en</i>	BFA. Bust 253/2 79b
1837	<i>Berdencha, castañal en</i>	BEHA A-74/2-151
1860	<i>Berdancha, argomal en</i>	BFA. Bust 182/5
1895	<i>Verdechua, monte llamado</i>	BAHP.N.BL 7550 353b
1896	<i>Verdecha, jaro</i>	GJE fk:1772 L24;176
1896	<i>Berdancha, argomero</i>	BAHP.N.BL 7552 85b
1897	<i>Berdancha, terreno argomero</i>	BAHP.N.BL 8182 436
1898	<i>Berdancha</i>	BAHP.N.BL 8195 1599
1902	<i>Berdencha o Nardices, monte argomal</i>	BAHP.N.BL 8573 1141
1910	<i>Berdantza, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1910	<i>Berdecha, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1910	<i>Berdecha, monte calvo</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Berlancha, argomal</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Verdenchaga, monte bajo</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1922	<i>Berdencha, monte</i>	BFA. E. KZ. C/2
1941	<i>Berdancha, monte</i>	GJE fk:710 L10;136
1941	<i>Verdancha, monte</i>	GJE fk:711 L213;19
1944	<i>Berdachua, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Berdancha, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Berdencha, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Berdenchaga, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1945	<i>Berdancha ó Olagorta, arg.</i>	GJE fk:1364 L19;42
1945	<i>Berdancha, argomero</i>	JE fk:1363 L19;38
1956	<i>Berdecheaga, punto de</i>	GJE fk:2559 L33;168
1974	<i>Bardentzi, monte</i>	GJE fk:7763 L81;77
1974	<i>Berdecheaga, punto de</i>	GJE fk:7763 L81;77
1981	<i>Berdancha, monte llamado</i>	GJE fk: 11163 L126;155

Bidetxe (baserria)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: ‘Bide’ + ‘etxe’. Silaba biko hitzetan, bukaerako erdiko bokalak, hitz elkar-tetan, ireki egin izan dira -e > -a (Mitxelena FHV 90; 126):

Bide + etxe > *Bidaetxe*

XVIII. mendearen hasierako datuek erakusten dute, garai hartarako, arau hau ez zela be-tetzen; testuinguru horretako erdiko bokala ez delako irekitzen. Beraz, ondoan gelditu diren bokal biak berdinak zirenez bat egin zuten:

Bideetxe > *Bidetxe*

Bidetxe baserria, 1979.

Azken aldian, bokal arteko *-d-* galdu egin da (*-d-* > \emptyset):

Bidetxe > *Bietxe*

Oharrak: **San Andres** auzoko baserri historikoetakoa.

Ahozkoa: **“Bidétze”** 045, 048
 “Biétze” 048

Idatzizkoa:

1601	<i>Vidaeche, caseria de</i>	BEHA A-61/10-3 49
1633	<i>Bidechea, cassa</i>	BFA. K. 738/18 4b
1637	<i>Vidaechea, casa de</i>	BEHA A-78/6-6
1646	<i>Bidahechea, cassa de</i>	BFA. Bust 201/145 56b
1671	<i>Bidaechea, casa</i>	BEHA A-72/33
1682	<i>Bidaechea, cas.</i>	BUA AL. 1680-1710 31b-34b
1701	<i>Vidaechea, cas.</i>	BUA AL. 1680-1710 235b-23
1702	<i>Vidaechea, cas.</i>	BUA AL. 1680-1710 275-281
1704	<i>Vidaechea, cas.</i>	BFA. Fg.
1723	<i>Vidaechea, cas.</i>	BFA. Bust 234/2 34b
1728	<i>Videchea, casa infanzona</i>	BFA. K. 1258/6 8
1728	<i>Bidechea, casa infanzona</i>	BFA. K. 1258/6 14
1729	<i>Vidaechea, cas.</i>	BFA. K. 3174/6 186
1734	<i>Vidaechea, caseria de</i>	BEHA A-81/13-7 1b
1734	<i>Videche, caseria de</i>	BEHA A-81/13-1 11
1734	<i>Videeche, cas.</i>	BEHA A-82/9-3
1736	<i>Vidaeche, cas.</i>	BEHA A-741/48-2 16b
1739	<i>Bidaechea, cas.</i>	BEHA A-82/9-3 26
1745-46	<i>Vidaechea, cas.</i>	BFA. Fg.
1758	<i>Vidaechea, casseria de</i>	BUA 948/3(4) 62b
1764	<i>Bidechea, Bidaechea, cas.</i>	BFA. Bust 251/2 46b,64

1771	<i>Vidaechea, cas.</i>	BFA. K. 244/2 9
1775-1831	<i>Bidaeche, cas.</i>	BUA 915. Hipotecas. 1775 20b
1775-1831	<i>Bidaechea, cas.</i>	BUA 915. Hipotecas. 1775 33b
1791	<i>Bidaeche, cas.</i>	BEHA A-78/4-1 1-1b
1796	<i>Vidaeche, cas.</i>	BFA. Fg.
1796	<i>Videeche, cas.</i>	BEHA A-71/32
1804	<i>Videeche, cas.</i>	BEHA A-700/10-2
1809	<i>Videche, cas.</i>	BEHA A-60/43-1 15
1809	<i>Vidaeche, cas.</i>	BUA 1561. Cuentas 60b-61
1824	<i>Videche, cas.</i>	BEHA A-72/32
1825	<i>Bidaeche, cas.</i>	BEHA A-78/4-1
1841	<i>Bidaechea, cas.</i>	BEHA A-82/9-3 o.s.
1846	<i>Vidaechea, casa de</i>	BEHA A-758/2-53-0
1847-74	<i>Bideche, cas.</i>	BUA 5
1850	<i>Videche, cas.</i>	BEHA A-78/4-1
1854	<i>Bideche, cas.</i>	BUA 946. Ced. vecinales
1857	<i>Bideche, cas.</i>	BUA Padron 1851(3) 88
1859	<i>Videche, cas.</i>	BUA 5. Nuevo Nomencl.
1860	<i>Videche, cas.</i>	BUA 5. Nomenclator
1862	<i>Videchea, cas.</i>	BFA. Bust 565/3
1895	<i>Vide-eche, cas.</i>	BUA 929 o.s.
1895	<i>Bidaeche, cas.</i>	BAHP.N.BL 7551 873
1897-98	<i>Bide-eche, cas.</i>	BUA 10. Nomencl.1897-98
1910	<i>Bideche, cas.</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1912	<i>Bidaeche, cas.</i>	GJE fk:1248 L17;164
1922	<i>Vidaeche, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/2
1934	<i>Bide-eche, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/76
1938	<i>Videche, cas.</i>	BUA 1685
1938-39	<i>Videche, cas.</i>	BUA 1240/10. Trigos 30
1944	<i>Bide-eche, cas.</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Bidebarrieta (basoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (C-2)

Ohar ling.: 'Bide' + 'barri' + -eta. Hitz elkartuko bukaerako -i- bokal itxiaren eta leku-atzizkiaren artean epentesia txertatu da hiatoa apurtzeko:

Bidebarrieta > Bidebarrijeta

Oharrak: **Truboietaganeko** azpian; seguruenik, **Pastitxu** eta **Tontorreta** artean.

Ahozkoa: **“Bidebarri”** 048
 “Bidebarrijeta” 046, 049

Idatzizkoa:

1895	<i>Bide-barrieta ó Dondorreta, argomal</i>	BAHP.N.BL 7551 1500
1896	<i>Videbarri, argomal</i>	GJE fk:1772 L24;176
1906	<i>Bidebarrieta, terreno</i>	GJE fk:1533 L21;86
1910	<i>Bidebarri, monte calvo</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Bidebarri, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1910	<i>Bidebarricue, heredad</i>	BUA 1435. Fincas rústicas
1910	<i>Bidebarrieta, argomal</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Bidebarrieta, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1910	<i>Videvarrieta, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1911	<i>Bide-barrieta, argomal</i>	BUA 36/5. Exposit. de particulares
1912	<i>Bidebarrieta, monte</i>	GJE fk:1406 L19;169
1923-24	<i>Bidebarrieta, heredad</i>	BUA 404. Fincas rústicas
1944	<i>Bidebarri, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Bidebarrieta, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Bolatoki (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Oharrak: **Lupetegi** eta **Bidetxe** baserrien goialdean, bide ondoan.Ahozkoa: **“Bolatóki”** 046

Idatzizkoa:

1910	<i>Bolatoki, heredad</i>	<i>BUA 1032. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Bolatoqui, heredad</i>	<i>BUA 866. Fincas rústicas</i>

Burutxueta (basoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (C-3)

Oharrak: Kokapena ez da segurua. **Pastitxutik** hurbil dagoela ematen du, 1895 eta 1912ko agirietan, otadi bat deskribatzean *Pastochuburu* edo *Buruchueta*n dagoela esaten delako⁹⁷⁰.Ahozkoa: **“Burútzuta”** 051

Idatzizkoa:

1895	<i>Pastochuburu ó Buruchueta, lote en</i>	<i>BAHP.N.BL 7551 1501</i>
1896	<i>Barechueta, arroyo</i>	<i>GJE fk:1772 L24;176</i>
1896	<i>Bucheta, argomal</i>	<i>GJE fk:1772 L24;176</i>
1906	<i>Burcechueta, argomal</i>	<i>GJE fk:1533 L21;86</i>
1910	<i>Buruchueta, monte calvo</i>	<i>BUA 1032. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Buruchueta, heredad</i>	<i>BUA 866. Fincas rústicas</i>
1911	<i>Buruchueta, lote de</i>	<i>BUA 36/5. Exposiciones de</i>
1912	<i>Buruchueta, argomal</i>	<i>GJE fk:1248 L17;164</i>
1944	<i>Buruchueta, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>

Elizalde (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Oharrak: **Narditzikerre** eta **San Andres** baserrien artean. Leku-izen honek, 1828an suntsitu zen **San Andres** ermitaren erreferentzia egiten du.Ahozkoa: **“Elixálde”** 047**“Elisálde”** 044

Idatzizkoa:

1910	<i>Elizalde, heredad</i>	<i>BUA 1435. Fincas rústicas</i>
1944	<i>Elizalde, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>
1950	<i>Elizalde, heredad</i>	<i>GJE fk:2049 L27;144</i>

Elizbide (parajea)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-4)

Ohar ling.: ‘Eleiz’ + ‘bide’. Idatziz sarritan ‘elez’ jaso izan da; ahoz, berriz, ‘elis’ da ugariena. Kasu honetan aldaera biak jaso dira ahoz.

970 GJE. fk:1248; L17;164.

Oharrak: **San Andres** auzotik **Almikako** elizarako andabideak ematen dio izena leku honi. Paraje honek bi auzoetako lurak hartzen ditu eta errekarari ere, tarte honetan, *Elizbideko erreka* esaten zaio.

Ahozkoa: “*Elisbidé*” 048, 049, 050
 “*Elesbidié*” 066

Idatzizkoa:

1729	<i>Elespide, jaral</i>	BFA. K. 3174/6 6b
1944	<i>Elexbideco, argomal</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1945	<i>Elesbideco-aldapebarrena, heredades</i>	GJE fk:1171 L16;153

Elorritxueta (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (C-3)

Ohar ling.: ‘Elorri’ + -txu + -eta. ‘Iturri’ osagaiarekin gertatzen den moduan, dardar-kari anitzaren osteko -i- bokal itxia, elkarketan, galdu egiten da.

Elorritxueta > Elortxueta

Oharrak: **Urotze** eta **Pastitxu** bitartean. **Lantzabide** inguruan jartzen du 1911ko agiriak: “*Lancha-bide ó sea parte de Elorchueta*”⁹⁷¹.

Ahozkoa: “*Elórritxu*” 046
 “*Elórritxuta*” 048

Idatzizkoa:

1895	<i>Lancha-bide ó Elorchueta</i>	BAHP.N.BL 7551 1501
1910	<i>Elorrietueta, argomal</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Elorrichueta, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1911	<i>Elorchueta, lote</i>	BUA 36/5. Solic. de permisos
1950	<i>Elorrieta, argomal</i>	GJE fk:2049 L27;144

Emaldi (parajea)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-3)

Ohar ling.: Ahoz jaso den aldaeretako bat artikuluduna (plurala markatzen duena) da. Aurreko bokal itxiaren ostean, epentesia txertatu da hiatoa apurtzeko, eta bokal itxi horrek artikulua ixtea eragin du.

Emaldi + -ak > Emaldiak > Emaldizak > Emaldizek

Oharrak: **Bidetxe** baserriaren iparraldean, **Etxebarrierrekara** doan bidean. Paraje honetan zenbait baserriren sailak (gaztainadiak, beresiak, otadiak, batez ere) daude, **Bidetxe**, **Goienetxe**, **Urdaiaga**, **Lupetegikoak**.

Ahozkoa: “*Emaldí*” 045, 046, 048, 051
 “*Emáldi*” 050
 “*Emaldízek*” 045, 048

Idatzizkoa:

1737	<i>Emaldi, castañal en</i>	BEHA A-741/48-2
1763	<i>Emaldi, castañal y jaros</i>	BFA. K. 3561/10 155
1895	<i>Emaldi, remate titulado</i>	BAHP.N.BL 7551 873b
1896	<i>Emaldi, heredad</i>	BAHP.N.BL 7552 722b

971 BUA. 36/5. Solic. de permisos.

1910	<i>Emaldi, heredad</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Emaldi, monte bajo</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1911	<i>Emaldi, jaro y castañal</i>	BUA 36/5. Exposic. de particulares
1912	<i>Emaldi, jaro</i>	GJE fk:1248 L17;164
1916	<i>Emaldi, heredad</i>	GJE fk:1136 L16;29
1923-24	<i>Emaldi, heredad</i>	BUA 404. Fincas rústicas
1923-24	<i>Erralde, heredad</i>	BUA 404. Fincas rústicas
1923-24	<i>la Grande, argomal</i>	BUA 404. Fincas rústicas
1944	<i>Emaldi, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Erraldes, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>la Grande, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Errekabitate (hariztia)

Kokapena: Zehaztu gabe

Oharrak: **Bidetxe** baserriari lotutako saila.

Idatzizkoa:

1895	<i>Erreca-bitarte, robledal</i>	BAHP.N.BL 7551 1499b
1911	<i>Erreca-bitarte, robledal</i>	BUA 36/5. Exposic. de particulares
1910	<i>Erreca-bitarte, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1910	<i>Erreca bitarte, monte calvo</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1912	<i>Erreca-bitarte, heredad</i>	GJE fk:1248 L17;164
1923-24	<i>Erreca-bitarte, heredad</i>	BUA 404. Fincas rústicas
1944	<i>Erreca-bitarte, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Errecabitate, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1978	<i>Errecabitate, argomal</i>	GJE fk:9579 L97;140

Eskribanu (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-4)

Oharrak: **Udaetxe** baserri inguruan.

Ahozkoa: **“Eskribúru”** 043

Idatzizkoa:

1910	<i>Escribano, heredad</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Escribano, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas

Esparru (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Oharrak: **Narditzikerre** baserriaren azpian, **San Andres** auzoko iparraldeko isurialdean.

Ahozkoa: **“Esparrú”** 046, 047

Idatzizkoa:

1910	<i>Esparru, heredad</i>	BUA 1435. Fincas rústicas
1944	<i>Esparru, heredad</i>	GJE fk:992 L13;248
1944	<i>Esparru, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1950	<i>Esparruchu, heredad</i>	GJE fk:2049 L27;144

Etxabarria (parajea)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: ‘Etxe’ + ‘barri’. Bi silabako hitzen bukaerako erdiko bokalak elkarketan ireki egiten ziren: *etxe* > *etxa*-. Ik. San Andres auzoko **Bidetxe**.

Etxe + barria > *Etxabarria*

Oharrak: XVII. mendeko aipamen hau, **Etxebarrierreka** baserrien inguruari dagokio. Kontuan izan behar da, izen hau duten bi baserrietako bat, lehenago, **San Andres** auzo aldean egon zela.

Idatzizkoa:

1678

Hechavarria, término

BEHA A-61/10-3 11

Etxebarriko baso

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Ik. San Migel auzoko **Etxebarrierreka** (baserri multzoa).

Oharrak: **Goienetxe** baserriaren azpian, auzoaren iparrekoi isurialdean.

Ahozkoa: “*Etxebarrikobáso*” 044

“*Etxebárrekako basoà*” 047

Etxebarrilanda (baserria)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: ‘Etxe’ + ‘barri’ + ‘landa’. ‘Etxe’ elkarketan *etxa*- bihurtu izan da. Ik. San Andres auzoko **Etxabarria** (parajea). *Echavarri* izenari ‘landa’ osagaia lotu zaio XIX. mendearen hasieran. Horrek aldaera bi eratu ditu: *Etxebalandra* eta *Etxebarranda*.

Dardarkari anitzaren osteko bokal itxia galduta, dardarkaria, metatesiz, azken silabara igaro da:

Etxebarrilanda > Etxebarlanda > *Etxebalandra*

Bokal itxia galduta, dardarkari anitzaren ondoko albokaria isildu da:

Etxebarrilanda > Etxebarlanda > *Etxebarranda*

Oharrak: **San Andres** auzoko baserri historikoetakoa. XIX. mendera arte, *Etxebarria* izenez ezagutzen zen baina, 1825etik aurrera, *Etxebarrilanda* izena hartu izan du.

Ahozkoa: “*Etxebalándra*” 046, 048, 050

“*Etxebarránda*” 045

Idatzizkoa:

1682

Echavarri, cas.

BUA AL. 1680-1710 31b-34b

1701

Echavarria, cas.

BUA AL. 1680-1710 235b-23

1702

Bart. de Echavarria, casa de

BUA AL. 1680-1710 275-281

1704

Echavarria, cas.

BFA. Fg.

1723

Echavarria, cas.

BFA. Bust 234/2 34b

1729

Echabarria, cas.

BFA. K. 3174/6 185b

1745-46

Echebarria, cas.

BFA. Fg.

1764

Echevarria, cas.

BFA. Bust 251/2 47b

1791

Echevarri, caseria de

BFA. K. 3163/6 13

1791

Echevarri, cas.

BEHA A-78/4-1 1-1b

1796

Echevarria, cas.

BFA. Fg.

1804

Echevarri, cas.

BEHA A-700/10-2

1809

Echebarri, cas.

BUA 1561. Cuentas 60b-61

1825

Echevarri Landa, cas.

BEHA A-78/4-1

1841

Echevarri Landa, cas.

BEHA A-82/9-3 o.s.

1846

Echebarri, casa de

BEHA A-758/2-53-0

1847-74	<i>Echebarria Landa, cas.</i>	BUA 5
1850	<i>Echevarri Landa, cas.</i>	BEHA A-78/4-1
1854	<i>Echevarria Landa, cas.</i>	BUA 946. Ced. vecinales
1857	<i>Echevarrilanda, cas.</i>	BUA Padron 1851(3) 88b
1859	<i>Echevarri Landa, cas.</i>	BUA BUA/5. Nuevo Nomenclator
1860	<i>Echevarrilanda, cas.</i>	BUA BUA/5. Nomenclator
1895	<i>Echevarri-landa, cas.</i>	BAHP.N.BL 7551 873
1896	<i>Echebarri-landa, cas.</i>	BAHP.N.BL 7552 722b
1897-98	<i>Echebarri-landa, cas.</i>	BUA 10. Nomencl. 1897-98
1906	<i>Echevarri-landa, cas.</i>	GJE fk:1533 L21;86
1910	<i>Echevarri-landa, cas.</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Echevarri-landa, cas.</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1922	<i>Echevarri Landa, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/2
1934	<i>Echevarri Landa, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/76
1938	<i>Echevarrilanda, cas.</i>	BUA 1685

Etzetxu (basoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-2)

Ohar ling.: 'Etxe' + -txu. XVIII. mende bukaerako aldaera artikuluduna da. Bere aurrean -u bokal itxiaren osteko epentesia txertatu da hiatoa apurtzeko.

Etzetxu + a > *Etzetxuba*

Epentesi hori, leku-izen gutxitan ageri da eta, handik laburrera (1770-1799), ez da berriro jaso. Bitartean, epentesi gabeko aldaerak ere jaso dira. Ez dago argi arau horrek ez ote dion eskribauek idazteko zuten molde bati jarraitzen (Ik. **Mañu** eta Almika auzoan **Iruarrieta** baserria).

Oharrak: **Tontorretatik San Andres** auzoranzko bizkarrean.

Ahozkoa: **“Etzétzu”** 044, 045, 046, 047

Idatzizkoa:

1799	<i>Echechuba, heredad en</i>	BFA. K. 460/24 72
1896	<i>Echechu, argomal</i>	GJE fk:1772 L24;176
1910	<i>Echechu, monte calvo</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Echechu, heredad</i>	BUA 1435. Fincas rústicas
1910	<i>Echechu, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1910	<i>Echetzu, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1910	<i>Echetza, argomal</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1911	<i>Echechu, monte</i>	BUA 36/5. Exposic. de particulares
1912	<i>Echechu, monte</i>	GJE fk:1406 L19;169
1930	<i>Echechu, monte</i>	GJE fk:886 L12;207
1944	<i>Echechu, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1950	<i>Echechu, argomal</i>	GJE fk:2049 L27;144

Florida (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-4)

Oharrak: **Urdaiaga** baserriaren ekialdean.

Ahozkoa: **“Florída”** 048

Idatzizkoa:

1923-24	<i>Florida, heredad</i>	BUA 404. Fincas rústicas
1944	<i>Florida, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1957	<i>Florida, terreno</i>	GJE fk:2645 L34;192

Ganbarrillo (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-4)

Oharrak: **Udaetxe** baserri inguruan.Ahozkoa: “*Ganbarrillo*” 043**Ganbiribil** (saila)

Kokapena: Zehaztu gabe

Ohar ling.: ‘Gan(e)’ + ‘biribil’. ‘Gane’ lehengo osagaia izanda, lexikalizatuta duen bokal paragogikorik gabe agertzen da.

Oharrak: **Bidetxe** baserriari lotutako saila.

Idatzizkoa:

1910	<i>Gambirivil, monte</i>	<i>BUA 1032. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Gan viribil, heredad</i>	<i>BUA 866. Fincas rústicas</i>

Ganpe (basoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (C-2)

Ohar ling.: ‘Gan(e)’ + pe. ‘Gane’ osagaia bokal paragogikorik gabe agertzen da (Ik. San Andres auzoko **Ganbiribil**). Kontsonantez bukatutako leku-izenek bokal paragogikoa hartzen dute, baina horiei -pe atzikia lotzean bokal paragogikoa galtzen dute.Oharrak: **Truboietaganeko** azpian, **Iturritxu** eta **Tontorreta** inguruan. 1911ko agiriak (baita 1912koak ere) “*Gampe ó Pastuchu*”-n kokatua ipintzen du otadi bat⁹⁷²; bien artean kokatzen da, beraz. *Gampeburu*, bere goialdea litzateke.Ahozkoa: “*Gánpe*” 045

Idatzizkoa:

1895	<i>Gampe ó Portuchu, argomal</i>	<i>BAHP.N.BL 7551 1500b</i>
1910	<i>Gampe, monte</i>	<i>BUA 1032. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Gampe, heredad</i>	<i>BUA 866. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Gampeburu, heredad</i>	<i>BUA 1435. Fincas rústicas</i>
1911	<i>Gampe, argomal</i>	<i>BUA 36/5. Expositic. de particulares</i>
1912	<i>Gampe, argomal</i>	<i>GJE fk:1248 L17;164</i>
1923-24	<i>Gampe, heredad</i>	<i>BUA 404. Fincas rústicas</i>
1944	<i>Gampe, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>
1944	<i>Gampeburu, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>
1944	<i>Gampeburu, monte</i>	<i>GJE fk:992 L13;248</i>

Gaztañabakarra (basoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Artikulua hartzen dutenarikoa da. Sudurkari sabaikariak hurrengo bokal irekia itxi du gradu batean. Ik. Agirre auzoan **Gaztañadi**.Gaztañabakarra > *Gaztañebakarra*Oharrak: **Lantzabide** inguruan, **Goienetxe** baserriaren goialdetik.Ahozkoa: “*Gastañebákarra*” 046

Gaztañadi (basoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (C-3)

Ohar ling.: ‘Gaztaña’ + -di. ‘Gaztaina’ osagaidun izenak sarritan jaso dira, garai batean ugari zirelako gaztainadiak. Ik. Agirre auzoko **Gaztañadi**.

Idatzian beste izen hau ere jaso da: ‘gaztaña’ + ‘gazte’ + -eta. Leku-atzizkia lotzean, ondoran gelditu diren bokal berdin biak, disimilazioz, -ee- > -ie- bihurtu dira:

Gaztañagazteeta > *Gaztañagaztieta*

Oharrak: Uste da bi leku-izen hauek (*Gaztañadi* eta *Gaztañagaztieta*) toki bera adierazten dutela. Alde batetik, **Urdaiaga** baserriko saila den *Gaztañadi* edo *La Chica*, **Pastitxu** azpian dago eta *Gaztañagaztieta*, 1911an, **Pastitxupe** inguruan dela azaltzen da⁹⁷³.

Ahozkoa: **“Gastañári”** 048, 051
 “Gastañéri” 045
 “Gastañérite” 048

Idatzizkoa:

1895	<i>Gastieta, castañal</i>	BAHP.N.BL 7551 1500
1895	<i>Castaerastieta o Pastochupe, lote en</i>	BAHP.N.BL 7551 1501
1910	<i>Gastaña gastieta, argomal</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1911	<i>Castaerastieta ó Pastochupe, lote</i>	BUA 36/5. Solic. de permisos
1911	<i>Gaztieta, castañal</i>	BUA 36/5. Exposit. de particulares
1912	<i>Gastañagastieta</i>	GJE fk:1248 L17:164
1912	<i>Gastieta ó Gastañagastieta, monte</i>	GJE fk:1406 L19:169
1923-24	<i>la Chica, argomal</i>	BUA 404. Fincas rústicas
1944	<i>la Chica, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Gastañagastieta, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Goienetxe (baserria)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: ‘Goi’ + -en + ‘etxe’. -i bokal itxiaren ostean eta superlatiboaren aurrean hia-toa apurtzeko epentesia txertatu da:

Goienetxe > *Goizenetxe*

Leku-izen hau sortu zenean, kokapenari erreferentzia egiten zion generikoa zenez, idatzizko lehenengo agerpenak artikuludunak izan dira. XVII. mendearen amaieran jaso izan da artikulua gabeko aldaera lehenengoz, eta horrek izena espezifikoki bilakatzen ari zela erakusten du.

Oharrak: **San Andres** auzoko baserri historikoetakoa.

Ahozkoa: **“Goizenétze”** 045, 046, 048
 “Goizenetzé” 050

Idatzizkoa:

1637	<i>Gojenechea, casa de</i>	BEHA A-78/6-6
1646	<i>Goyenechea, cassa de</i>	BFA. Bust 201/142 44b
1665	<i>Goienechea, cas.</i>	BEHA A-82/9-3
1665	<i>Goyenechea, caseria de</i>	BEHA A-81/14-16 2
1676	<i>Gogonechea, cassa y caseria de</i>	VEKA R.R. Ejec. L1503/15 4b
1676	<i>Goieneche, cas.</i>	BEHA A-741/48-2 22
1676	<i>Goxenechea, caseria de</i>	VEKA R.R. Ejec. L1503/15 3

973 BUA. 36/5. Solic. de permisos.

1676	<i>Goyenechea, cassa y caseria de</i>	BEHA A-61/10-03 73
1682	<i>Gojenechea, cas.</i>	BUA AL. 1680-1710 31b-34b
1682	<i>Goxenechea, cas.</i>	BFA. K. 377/8 88b
1701	<i>Goienechea, cas.</i>	BUA AL. 1680-1710 235b-23
1702	<i>Goienechea, cas.</i>	BUA AL. 1680-1710 275-281
1704	<i>Goienechea, cas.</i>	BFA. Fg.
1729	<i>Goienechea, cas.</i>	BFA. K. 3174/6 85b
1740	<i>Goxenechea, casa y caseria de</i>	BFA. K. 377/8 85b
1744	<i>Goienechea, caseria de</i>	BUA 1150/1. Culto y Clero 249
1745-46	<i>Goienechea, cas.</i>	BFA. Fg.
1752	<i>Goienechea, cas.</i>	BEHA A-62/44-3 55
1760	<i>Goienechea, casa y caseria de</i>	BFA. Bust 164/3 13b
1760	<i>Goyenechea, casa de</i>	BEHA A-73/1-102
1764	<i>Goienechea, Goxenechea, cas.</i>	BFA. K. 3561/10 1b, 47
1766	<i>Goienechea, cas.</i>	BEHA A-62/44-3
1775	<i>Goienechea, casa de</i>	BEHA A-81/13-41 1
1775-1831	<i>Goxenechea, cas.</i>	BUA 915. Hipotecas. 1775 22
1791	<i>Goieneche, cas.</i>	BEHA A-78/4-1 1-1b
1793	<i>Gogenechea, casa titulada</i>	BFA. K. 1052/18
1793	<i>Goxenechea, casa llamada</i>	BFA. K. 1052/18 2
1793	<i>Oxenechea, cas.</i>	BFA. K. 1052/18 2
1796	<i>Goieneche, cas.</i>	BFA. Fg.
1800	<i>Goieneche, cas.</i>	BEHA A-72/33
1804	<i>Goyeneche, caseria de</i>	BEHA A-60/43-1 2
1809	<i>Goieneche, cas.</i>	BUA 1561. Cuentas 60b-61
1823	<i>Goieneche, cas.</i>	BEHA A-60/43-1 42b
1825	<i>Goyeneche, cas.</i>	BEHA A-78/4-1
1827	<i>Goyeneche, ynquilino de</i>	BEHA A-64/12-6 77b
1834	<i>Goyeneche, cas.</i>	BFA. Bust 235/4 13b
1844	<i>Goyenechea, cas.</i>	BEHA A-82/9-3 o.s.
1846	<i>Goienechea, caseria de</i>	BEHA A-758/2-53-0
1847-74	<i>Goyeneche, cas.</i>	BUA 5
1850	<i>Goieneche, cas.</i>	BEHA A-78/4-1
1854	<i>Goyeneche, cas.</i>	BUA 946. Ced. vecinales
1857	<i>Goyeneche, cas.</i>	BUA Padron 1851(3) 89
1859	<i>Goyeneche, cas.</i>	BUA BUA/5. Nuevo Nomencl.
1860	<i>Goyeneche, cas.</i>	BUA BUA/5. Nomenclator
1896	<i>Goyeneche, cas.</i>	GJE fk:1772 L24;176
1897-98	<i>Goyeneche, cas.</i>	BUA 10. Nomencl.1897-98
1910	<i>Goyeneche, cas.</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1922	<i>Goyeneche, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/2
1934	<i>Goyeneche, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/76
1938	<i>Goyeneche, cas.</i>	BUA 1685
1938-39	<i>Goyeneche, cas.</i>	BUA 1240/10. Trigos 30

Intxaurreta (beresia)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: 'Intxaur' + -eta. Ahoz beste izen bat jaso da: 'Intxaur' + -txu + -eta. Bigarren horretan, oinarriko -au- diptongoa monoptongatu egin da, eta -au- > -o- bihurtu da. -eta leku-atzizkia bokalez amaitutako izenei lotzean -eta > -ta bilakatzen da.

Intxaurtxueta > Intxortxueta > Intxortxuta

Oharrak: Nardiz baserriaren ondoan.

Ahozkoa: "Intxortzuta" 047

Idatzizkoa:

1950 Ynchaurreta, jaro

GJE fk:2049 L27;144

Iñurri (saila)

Kokapena: Zehaztu gabe

Oharrak: **Nardiz** baserriari lotutako saila.

Idatzizkoa:

1763-1846 *Yñurri, heredad*

UA 39/1. Enajen. y conc. 1

Iturbide (saila)

Kokapena: Zehaztu gabe

Ohar ling.: 'Iturri' + 'bide'. Dardarkari anitzaren osteko bokal itxia elkarketan galdu egiten da. Ik. Arane auzoko **Iturrigorri** edo **Iturrondo**.*Iturribide > Iturbide*Oharrak: **Lupetegi** baserriari lotutako saila.

Idatzizkoa:

1895 *Iturribide, heredad*

BAHP.N.BL 7551 873

1896 *Iturribide, heredad*

BAHP.N.BL 7552 722b

1916 *Yturbide, heredad*

GJE fk:1136 L16;29

1944 *Iturbide, heredad*

BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

1983 *Iturbide, heredad*

GJE fk:11826 L138;75

Iturriko solo

Kokapena: Zehaztu gabe

Oharrak: **Narditzikerre** baserriari lotutakoa.

Idatzizkoa:

1910 *Iturrico-solo, heredad*

BUA 1435. Fincas rústicas

1944 *Iturricosolo, heredad*

BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

1944 *Yturricosolo, heredad*

GJE fk:992 L13;248

Iturritxu (parajea)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (C-2)

Ohar ling.: Leku-izenetako iturri osagaiak sarritan ez du erakusten *i*- bokal itxi palatalak *-t*- herskari ahoskabeen eragiten duen bustidura. Kontuan izan behar da, XX. mendean hasten direla bustidura horiek adierazten. Kasu honetan ere, ahoz baino ez da jaso.*Iturritxu > Itxurritxu*Oharrak: **Truboietaganeko** azpian, **Bidebarrieta** ingurua. **Lantzabideko erreka**ren iturria dagoen parajea da.Ahozkoa: **"Itxurritxu"**

049

Idatzizkoa:

1910 *Iturrichu, heredad*

BUA 1435. Fincas rústicas

1944 *Iturrichu, heredad*

BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

1944 *Yturrichu, monte*

GJE fk:992 L13;248

1945 *Yturrichu, jaro y monte en*

GJE fk:1408 L19;176

1977 *Yturrichu, argomal en*

GJE fk:8810 L90;171

Iturrondo (sola)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-3)

Ohar ling.: Ik. Arane auzoko **Iturrondo** (baserria).Oharrak: **Urdaiaga** baserri ondoan.

Ahozkoa:	“Itxurriónduek”	048
	“Itxurrónduek”	048
	“Itxurbidé”	048

Jardinondo (saila)

Kokapena: Zehaztu gabe

Oharrak: **Aranondo** baserri inguruan.

Idatzizkoa:

1790	<i>Jardin ondo, heredad</i>	<i>BEHA A-741/48-2</i>
1894	<i>Jardin, heredad</i>	<i>BAHP.N.BL 7549 234b</i>

Kaltzadape (parajea)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-3)

Ohar ling.: Idatziz aldaera bi jaso dira: *Calzadape* eta *Calzape* edo *Kaltxape*. Azken bietan bokal arteko *-d-* galdu egin da (*-d-* > \emptyset), eta ondoan gelditu diren bokalek bat egin dute:*Kaltzadape* > *Kaltzape*Oharrak: **Urdaiaga** baserriaren azpian, auzoko bidearen beste aldetik.

Ahozkoa:	“Kaltzápe”	051
	“Kaltzápie”	045, 048
	“Kaltzápiek”	048

Idatzizkoa:

1895	<i>Calzadape, heredad</i>	<i>BAHP.N.BL 7551 1498</i>
1910	<i>Calzadape, heredad</i>	<i>BUA 1032. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Calzadape, heredad</i>	<i>BUA 866. Fincas rústicas</i>
1911	<i>Calzadape, heredad</i>	<i>BUA 36/5. Exposit. de particulares</i>
1912	<i>Calzadape, heredad</i>	<i>GJE fk:1406 L19;169</i>
1923-24	<i>Calzadape, heredad</i>	<i>BUA 404. Fincas rústicas</i>
1944	<i>Calzape, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>
1981	<i>Kaltxape, terreno llamado</i>	<i>GJE fk:10664 L122;49</i>

Kanpoepa (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Oinarri bi daude *-pe* atzizkiari lotuta: ‘kanpo’ eta ‘kanpa’. Artikuluaren aurreko bokala, disimilazioz, *-e* > *-i* bihurtu da. Ostein, *-i* bokal itxi horrek artikulua asimilatu du, eta itxi egin du:*Kanpoepa* > *Kanpopia* > *Kanpopie*Oharrak: **San Andres** baserriaren behealdean, iparraldetik.

Ahozkoa:	“Kanpápe”	044
	“Kanpópíe”	044

Idatzizkoa:

1910	<i>Campopie, heredad</i>	BUA 866. <i>Fincas rústicas</i>
1910	<i>Campo-pie, heredad</i>	BUA 1032. <i>Fincas rústicas</i>
1930	<i>Campo-pia, heredad</i>	GJE fk:886 L12;207
1944	<i>Campa-pia, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Katalinsolo

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Sudurkari sabaikariak, sabaikaritasuna galdu du eta bokal itxia erdiko bi-lakatu da:

*Kataliñsolo > Katalinsolo > Katalensolo*Oharrak: **Nardiztxikerre** baserriaren ondoan.Ahozkoa: **“Katalensoló”** 046**Idatzizkoa:**

1896	<i>Catalin-solo, heredad</i>	GJE fk:1772 L24;176
1910	<i>Catalin-solo, heredad</i>	BUA 1032. <i>Fincas rústicas</i>
1910	<i>Catalin-solo, heredad</i>	BUA 866. <i>Fincas rústicas</i>
1944	<i>Cataliñ-solo, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Kerezondo (saila)

Kokapena: Zehaztu gabe

Ohar ling.: ‘Kerezi’ + ‘ondo’. Elkarketako lehenengo osagaiaren bukaerako bokal itxia galdu egin da:

*Kerezi + ondo > Kerezondo*Oharrak: **Nardiztxikerre** baserriari lotutako saila.**Idatzizkoa:**

1944	<i>Queres-ondo-aurreta, heredad</i>	GJE fk:992 L13;248
1944	<i>Queresondo, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Kutxillante (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-3)

Ohar ling.: Bokal itxiaren eraginez, ondoko silabako bokal irekia gradu batean itxi da:

*Kutxillante > Kutxillente*Oharrak: **Etxebarrierrekako** errekondoan, **Urdaiaga** baserriaren azpitik. Uste da, leku-izen hau pertsona baten ezizenetik eratorria dela. Gainera, ezizen hau dokumentatua dago XIX. mendearen hasieran: 1800 eta 1824ean, elizari zentsu bat ordaindu behar diotenen artean *Domingo Lartitegui* “*Cuchillante*” izenekoa agertzen da⁹⁷⁴.Ahozkoa: **“Kutzillánte”** 048, 051
“Kutzillénte” 048**Idatzizkoa:**

1800	<i>Cuchillante</i> [ezizena]	BEHA A-72/33
1824	<i>Cuchillante</i> [ezizena]	BEHA A-72/32

1923-24	<i>Cuchillante, argomal</i>	BUA 404. <i>Fincas rústicas</i>
1944	<i>Cuchillante, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1945	<i>Cuchillante-becua, punto llamado</i>	GJE fk:637 L9:168

Lantzabide (parajea)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Toponimo honen bokal irekia itxi egin da bokal asimilazio prozesuaren bidez, bokal itxi izatera heldu arte (-a- > -e- > -i-):

Lantzabide > Lantzebide > Lantzibide

Oharrak: **Lantzabideko erreken** arroa.

Ahozkoa:	“Lantzabidé”	045
	“Lantzebidé”	045, 046, 047, 049, 050
	“Lantzibidé”	046, 048, 051

Idatzizkoa:

1895	<i>Lanche-vide, castañal</i>	BAHP.N.BL 7551 1500
1895	<i>Lancha-bide ó Elorchueta</i>	BAHP.N.BL 7551 1501
1906	<i>Lanchobide, terreno</i>	GJE fk:1533 L21;86
1910	<i>Lancha-vide, heredad</i>	BUA 866. <i>Fincas rústicas</i>
1910	<i>Lanchebide, heredad</i>	BUA 1435. <i>Fincas rústicas</i>
1910	<i>Lanchibide, heredad</i>	BUA 1435. <i>Fincas rústicas</i>
1910	<i>Lancho-bide, monte bajo</i>	BUA 1032. <i>Fincas rústicas</i>
1910	<i>Lanchobide, argomal</i>	BUA 1032. <i>Fincas rústicas</i>
1910	<i>Lanchobide, heredad</i>	BUA 866. <i>Fincas rústicas</i>
1910	<i>Manchabide, argomal</i>	BUA 1032. <i>Fincas rústicas</i>
1910	<i>Mancha-vide, heredad</i>	BUA 866. <i>Fincas rústicas</i>
1911	<i>Lancha-bide, lote</i>	BUA 36/5. <i>Solic. de permisos</i>
1911	<i>Lanchebide, castañal</i>	BUA 36/5. <i>Exposic. de particulares</i>
1912	<i>Landabide, monte</i>	GJE fk:1248 L17;164
1923-24	<i>Lancha-bide, heredad</i>	BUA 404. <i>Fincas rústicas</i>
1923-24	<i>Mancha-bide, heredad</i>	BUA 404. <i>Fincas rústicas</i>
1944	<i>Lanchibide, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Lanchibide, monte</i>	GJE fk:992 L13;248
1944	<i>Lancho-bide, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Lanchubide, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Landabide, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1950	<i>Lanchibide, camino carr.</i>	GJE fk:2049 L27;144

Lorbide (basoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Izen honek lekuaren antzinako erabilpena adierazten du: garraiatzeko bidea; esate baterako, egurra, menditik garraiatzeko bide aldapatsua da *lorbidea*⁹⁷⁵. Lehenengo osagai hori **Garbola** izenean ere aurki daiteke (Ik. Gainen atalean).

Oharrak: **Goienetxe** baserriaren hegoaldean, **Lantzabideko errekarantz**.

Ahozkoa:	“Lorbidé”	046, 048
----------	------------------	----------

Idatzizkoa:

1799	<i>Lorbide, heredad</i>	BFA. K. 460/24 72
1896	<i>Lorbide, argomal</i>	GJE fk:1772 L24;176
1896	<i>Lorbide, arroyo</i>	GJE fk:1772 L24;176

975 Azkue, R. M^o de (1969 [fakz. 1906]).

1910	<i>Lor-bide, monte bajo</i>	BUA 1032. <i>Fincas rústicas</i>
1910	<i>Lorbide, argomal</i>	BUA 1032. <i>Fincas rústicas</i>
1910	<i>Lorvide, heredad</i>	BUA 1435. <i>Fincas rústicas</i>
1910	<i>Lor-vide, heredad</i>	BUA 866. <i>Fincas rústicas</i>
1910	<i>Lorvide, heredad</i>	BUA 866. <i>Fincas rústicas</i>
1912	<i>Lorbide, argomal</i>	GJE fk:1406 L19;169
1923-24	<i>Lur-bide, heredad</i>	BUA 404. <i>Fincas rústicas</i>
1944	<i>Lorbida, monte</i>	GJE fk:992 L13;248
1944	<i>Lorbide, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Lorvide, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Lubarri (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-4)

Ohar ling.: Izenean dagoen bokal irekia itxi egin da, asimilazioz:

*Lubarri > Luberri*Oharrak: **Urdaiaga** baserriaren azpian, hegoaldetik.Ahozkoa: “**Lubérri**” 045, 048, 051

Idatzizkoa:

1895	<i>Lubarri, heredad</i>	BAHP.N.BL 7551 1498b
1911	<i>Lubarri, heredad</i>	BUA 36/5. <i>Exposic. de particulares</i>
1912	<i>Lurbarri, heredad</i>	GJE fk:1248 L17;164
1912	<i>Lurbarri, heredad</i>	GJE fk:1406 L19;169

Luberri (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-3)

Ohar ling.: Ik. San Andres auzoko **Lubarri** (saila).Oharrak: **San Andres** baserriaren azpian, bere iparraldetik.Ahozkoa: “**Lubérri**” 044

Idatzizkoa:

1950	<i>Lurberri, heredad</i>	GJE fk:2049 L27;144
1944	<i>Lurberri, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Lupetegi (baserria)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Idatziz, *Lupategi* sarritan agertzen den arren, *Lupetegiren* alde egin da fitxa buruan jartzeko, aldaera zaharrena delako. Mitxelenak dioenez, «Lope n. pro.: *Lopeandía, Lopegaray, Lopeola, Loperdi, Loperena, Lopetegui* (var. *Lopategui, Lopetedi*)» (Mitxelena, Apellidos vascos, 1985, 123). XVI. mendean Lupe eta Lope oinarriturik aldaerak jaso izan dira, behin bakoitza: casa de *Martin de Lupetegui* eta casa de *Juan de Lopetegui* (Ik. Artika auzoko **Artiketxe** baserria).

XVII. mendean, silaba biko oinarrirei, elkarketan eta eratorpenean gertatzen zaien moduan, bukaerako erdiko bokala ireki egin da eta -e > -a bilakatu da (Mitxelena, *FHV*, 1990, 126). Horrela, XVII. mendearen hasieran *Lupetegi* jaso arren, *Lupategi* da nagusiki jaso den aldaera. Silaba biko oinarrietan amaierako bokala irekitzea, ez da aldaera zaharretan jaso. Berdin gertatu da Arranotegi auzoko **Akulategi** izenean.

Lopetegui, Lupetegi > Lupategi

Lupetegi baserria, 1979.

XVIII. mendearen lehen laurdenera arte ez da *Lopategi* aldaera jaso. Ordutik aurrera, *Lopategi* eta *Lupategi* aldaerak jaso dira.

Silaba biko oinarrien amaierako erdiko bokala irekitzeko arau horrek indarra galduko zuen (Ik. San Migel auzoko **Etxebarriaerreka** baserria), eta berriro ere, *Lupetegi* izatera pasatu zen (beharbada aurreko bokal itxiak eragindako asimilazioagatik), horren erakusgarri den idatzizko daturik ez bada jaso ere.

Ahoz jaso den aldaerak, berriz, Lupe- oinarria du, eta bokal arteko belare ahostuna galdua du (-g- > Ø), ondoan gelditu diren bokalak monoptongatu egin direlarik:

Lupetegi > *Lupetei* > *Lupeti*

Oharrak: Auzoko baserri historikoetakoa.

Ahozkoa: **“Lupéti”** 044, 046, 048 , 050

Idatzizkoa:

1514	<i>Martin de Lupetegui, cas. de</i>	<i>BIBL Fog1514 235</i>
1637	<i>Lupetegui, casa</i>	<i>BEHA A-78/6-6</i>
1682	<i>Lupategui, cas.</i>	<i>BUA AL. 1680-1710 31b-34b</i>
1701	<i>Lupategui, cas.</i>	<i>BUA AL. 1680-1710 235b-23</i>
1702	<i>Lupategui, cas.</i>	<i>BUA AL. 1680-1710 275-281</i>
1704	<i>Lupategui, cas.</i>	<i>BFA. Fg.</i>
1723	<i>Lupattegui, cas.</i>	<i>BFA. Bust 234/2 34b</i>
1725	<i>Lupategui, caseria de</i>	<i>BEHA A-81/13-1 10b</i>
1745-46	<i>Lopategui, cas.</i>	<i>BFA. Fg.</i>
1746	<i>Lupategui, varrio de</i>	<i>BFA. K. 1042/22 10</i>
1763-1846	<i>Lupategui, cas.</i>	<i>BUA 39/1. Enajen. y conc. 1</i>
1764	<i>Lopategui, cas.</i>	<i>BFA. Bust 251/2 59b</i>
1775-1831	<i>Lupategui, cas.</i>	<i>BUA 915. Hipotecas. 1775 20b</i>
1791	<i>Lupategui, cas.</i>	<i>BEHA A-78/4-1 1-1b</i>

1796	<i>Lopatategui, cas.</i>	BFA. Fg.
1804	<i>Lupategui, cas.</i>	BEHA A-700/10-2
1825	<i>Lupategui, cas.</i>	BEHA A-78/4-1
1847-74	<i>Lopategui, cas.</i>	BUA 5
1850	<i>Lupategui, cas.</i>	BEHA A-78/4-1
1854	<i>Lopategui, cas.</i>	BUA 946. Ced. vec.
1857	<i>Lupategui, cas.</i>	BUA Padron 1851(3) 88b
1859	<i>Lupategui, cas.</i>	BUA BUA/5. Nuevo Nomencl.
1860	<i>Lopategui, cas.</i>	BUA BUA/5. Nomenclator
1895	<i>Lupategui, cas.</i>	BAHP.N.BL 7551 872b
1896	<i>Lupategui, cas.</i>	BAHP.N.BL 7552 722
1897-98	<i>Lopategui, cas.</i>	BUA 10. Nomencl.1897-98
1910	<i>Lopategui, cas.</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1916	<i>Lupategui, cas.</i>	GJE fk:1136 L16;29
1922	<i>Lopategui, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/2
1934	<i>Lopategui, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/76
1938	<i>Lopategui, cas.</i>	BUA 1685

Mastiaurre (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-4)

Ohar ling.: 'Mahats' + -di + 'aurre'. Ik. San Migel auzoan **Mastiarte** (basoa).

Oharrak: **Elizbideko erreka**ko presaren gainetik, **San Andres** auzoko bidearen azpian.

Ahozkoa:	“Masteiáurre”	048
	“Mástize”	043
	“Mástizek”	043

Idatzizkoa:

1895	<i>Masti-aurre</i>	BAHP.N.BL 7551 1499
1912	<i>Martiaurre, monte</i>	GJE fk:1406 L19;169
1910	<i>Mastiaurre, monte bajo</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Mastiaurre, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1911	<i>Masti-aurre, heredad</i>	BUA 36/5. Exposiciones de
1923-24	<i>Mastiaurre, heredad</i>	BUA 404. Fincas rústicas
1944	<i>Martiaurre, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Mastiondo (saila)

Kokapena: Zehaztu gabe

Oharrak: **Narditzikerre** baserriari lotutako saila.

Idatzizkoa:

1910	<i>Mastiondo, heredad</i>	BUA 1435. Fincas rústicas
1944	<i>Marteriando, heredad</i>	GJE fk:992 L13;248
1944	<i>Martieriando, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Mendiondo (parajea)

Kokapena: Zehaztu gabe

Oharrak: **Berdantza** inguruan egon behar du *Mendiondo* izenekoak; idatzizko bietan lotzen da leku-izen hau beste harekin: “*Berdancha alias Mendiondo*”⁹⁷⁶, “*Berdanche ó Mendiondo*”⁹⁷⁷.

976 BFA.Bust. 73/11;362.

977 BFA.Bust. 700/7;3.

Idatzizkoa:

1782	<i>Mendiondo, término de Berdancha alias</i>	<i>BFA. Bust</i>	73/11	362
1793	<i>Mendiondo, término de Berdanche ó</i>	<i>BFA. Bust</i>	700/7	3

Mozenekoa (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-4)

Oharrak: **Udaetxe** baserriaren hegoaldetik.Ahozkoa: “**Mósune**” 043

Idatzizkoa:

1910	<i>Mosenecue, heredad</i>	<i>BUA</i>	866. Fincas rústicas
1910	<i>Mocenecue, monte calvo</i>	<i>BUA</i>	1032. Fincas rústicas

Naparra (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Oharrak: **Etxebarrierreka** baserri inguruan, **San Andres** auzoko aldean.

Idatzizkoa:

1896	<i>Nafarra, argomal</i>	<i>GJE</i>	<i>fk:1772 L24;176</i>
1910	<i>Naparra, monte calvo</i>	<i>BUA</i>	1032. Fincas rústicas
1910	<i>Naparra, heredad</i>	<i>BUA</i>	866. Fincas rústicas
1944	<i>Naparra, heredad</i>	<i>BUA</i>	406/3,4 eta 353/3,4,5

Nardiz (baserria)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Oharrak: Nardiz jauntxo familiako loturazko jabetzakoa, hain zuzen, leinuaren etxe nagusia izan zen. Sarritan dorre bezala aipatzen da. Etxe handia eta horma sendoduna da, dorretxeen tankerakoa, hala ere ez da ertaroko bere aipamenik aurkitu.

1514ko fogerazioan agertzen den aipamena, “*en la casería de Pero de Nardis ay vn fuego; vive en el vna muger*”⁹⁷⁸ ezin daiteke ziurtasunez lotu Nardiz baserriarekin, deskribapenak ez duelako zehazten zein etxe den, ez eta zein auzotan dagoen ere; jabea nor den besterik ez du adierazten.

Nardiztarren jauntxo familia oso nabarmendua izan zen Bermeon. Familia honetako semeak, sarritan izan dira herriko alkate. Beren loturazko ondasunen artean **Etxerre**, **Pedru**, **Iruarrieta**, **Paskualetxe** eta **Zuluetatxu** baserriak zituzten. XVII. mendean, hala edo hola, **Itubizkar** eta **Lupetegi** baserriak ere familia honetara lotuta zeuden. Herrian bertan ere, Nardizkoenak ziren **Zubikoa** izeneko etxea eta **San Juan** kaleko etxe nagusia, baita lehenago *Carniceria* izena zeukan kaleko beste etxe nagusia ere.

Familia honetako semeen artean ondokoak nabarmentzen ditu A. Zabalak: *Tomas de Nardiz y Areilza*, errege armadetako ordaintzaile XVII. mendean; *Tomas Fernando de Nardiz y Mendoza de Arteaga*, Bermeoko alkate eta Bizkaiko Diputatu Nagusi XVII. mende amaieran; *Juan Bautista de Nardiz*, hau ere Bermeoko alkate eta Diputatu Nagusi XVIII. mende hasieran; *Martin Ant^o de Nardiz y Escoiquiz*, Bermeoko alkate XVIII. mendean; *Andres Avelino de Nardiz*, herriko alkate eta Isabel la Católica Errege Ordeneko zalduna eta protagonismo berezia izan omen zuena XIX. mende hasierako izurritaldian (Ik. **Lazarettoa**); *Enrique eta Venancio Nardiz*, baso-injinerua bata, eta itsas-armadako ofiziala eta

Nardiz baserría, 1979.

Alfonso XIII.aren laguntzailea bestea⁹⁷⁹. Bermeoko kanpoko moila edo **Ronpiolasaren** eraikuntzarako finantziazioan, bi anaia hauek izan zuten eraginagatik 1912an, lehenago *Carnicería* eta *Santa Barbara* izenak zituen kaleari, udalak *Juan de Nardiz* izena jartzea erabaki zuen, haien aitaren izena hain zuzen: “*Cambio de nombre de calle: Carnicería Vieja por Juan de Nardiz, por la intervencion de los hnos. Enrique y Venancio Nardiz en la consecucion del rompeolas* (beren aita, Juan de Nardizen omenez)⁹⁸⁰ (Ik. **Karnazería-kalea**).

Ahozkoa: “**Nardís**” 048
 “**Nárdis**” 046

Idatzizkoa:

1514	<i>Pero de Nardis, casería de</i>	<i>BIBL Fog1514 235</i>
1646	<i>Nardiz, casa y solar de</i>	<i>BFA. Bust 201/188 161b</i>
1646	<i>Nardiz, cas.</i>	<i>BFA. Bust 623/8 21b</i>
1682	<i>Nardiz la sussera, cas.</i>	<i>BUA AL. 1680-1710 31b-34b</i>
1682	<i>Nardiz la susera, cas.</i>	<i>BFA. K. 377/8 90b, 91</i>
1702	<i>Nardiz, cas.</i>	<i>BUA AL. 1680-1710 275-281</i>
1704	<i>Nardiz, torre de</i>	<i>BFA. Fg.</i>
1729	<i>Nardiz, torre de</i>	<i>BFA. K. 3174/6 56b, 185b</i>
1732	<i>Nardiz, cas.</i>	<i>BUA 1560. Libro de cuentas 242b</i>

979 Zabala, Angel (1928), II; 561-582.

980 BUA. 1246/11. Mejoras puerto.

1740	<i>Nardiz, casa y caseria</i>	BFA. K. 377/8 90b
1744	<i>Nardiz, cas.</i>	BEHA A-62/44-3
1745-46	<i>Nardiz, cas.</i>	BFA. Fg.
1746	<i>Nardiz, cassa y caseria de Torre de</i>	BFA. Bust 377/1 9b
1760	<i>Nardiz, casa de</i>	BEHA A-73/1-102
1775-1831	<i>Nardiz, palacio y torre de</i>	BUA 915. Hipotecas. 1775 45
1791	<i>Nardis mayor, cas.</i>	BEHA A-78/4-1 1-1b
1791	<i>Nardiz, caseria de</i>	BFA. K. 3163/6 68b, 80
1796	<i>Nardiz maior, cas.</i>	BFA. Fg.
1800	<i>Nardiscua, cas.</i>	BEHA A-72/33
1808	<i>Nardis-cua, cas.</i>	BUA 1599. Cofradia del S. S. 2b
1823	<i>Nardiz, cas.</i>	BUA 5. Estad. riqu. terr.
1824	<i>Nardiz, cas.</i>	BFA. Bust 284/5 3b
1825	<i>Nardiz mayor, cas.</i>	BEHA A-78/4-1
1828	<i>Nardiz, cas.</i>	BEHA A-64/12-6 6
1840	<i>Nardis, cas.</i>	BEHA A-77/3-26-VI
1847-74	<i>Nardiz, torre de</i>	BUA 5
1850	<i>Nardiz, cas.</i>	BEHA A-78/4-1
1854	<i>Nardiz, cas.</i>	BUA 946. Ced. vec.
1859	<i>Nardiz Naucia, cas.</i>	BUA BUA/5. Nuevo Nomencl.
1860	<i>Nardiz mayor, cas.</i>	BUA 5. Nomenclator
1897-98	<i>Nardiz nagosi, cas.</i>	BUA 10. Nomencl.1897-98
1922	<i>Nardiz Nagosi, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/2
1928	<i>Nardiz, casa torre</i>	BIBL ZbA1 167
1934	<i>Nardiz Nagosi, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/76
1938	<i>Nardiz, cas.</i>	BUA 1685
1938-39	<i>Nardiz, cas.</i>	BUA 1240/10. Trigos 30
1950	<i>Nardiz, casa solariega</i>	GJE fk:2049 L27;144

Nardiz (parajea)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Oharrak: XI. mendeko aipamena ez da batere segurua *Nardizi* dagokionik; hala ere, fitxa honetan jarri da. Testua, Tecla andereak 1093an San Millani eginiko Almi-kako monasterioaren eransketarena da. Monasterioarekin batera zenbait leku aipatzen dira:

“arboribus, montibus, et pascuis omnibus, antiquo usu determinatis, id est Urhoguernaga sursum, Mangibar et Bolincia sursum, Bagalgo, Erreca apud Albonicam, Dorrнду a iuso, Narniz, Erreca sursum, Barrungia intus” 981.

A. Zabalaren ustez, testuko *Narniz*, **Nardiz** litzateke: “[*Nardiz*] equivale a *Narniz*, que se muestra en el documento de donación de la iglesia de Alboniga de 1093” 982. Julio Caro Barojaren ustez, berriz, *Narniz* hau ezezaguna da, eta agian *Nabarniz*-ekin lot daiteke: “*Narniz es de sentido desconocido, acaso una contracción de “Navarniz” mismo (acaso por “Nahar”)*” 983.

Ez dakigu zehaztasunez, *Nardiz* leku-izena, auzo gisa aipatzen denean, zeri dagokion. Babiliteke **San Andres** auzo osoa adieraztea izen honekin; izan daiteke, **San Andres, Nardiztxikerre, Nardiz** eta **Goienetxe** baserrien ingurua adieraztea, hau da, auzoko goialdea, ez bes-terik.

981 transkripzioa: Serrano. C.S.Millan vol. 0 pg.282.

982 Zabala, Angel (1928), I; 167

983 Caro Baroja, Julio (1981); 292.

Ahozkoa: “**Nardis**” 048
 “**Nárdis**” 046

Idatzizkoa:

1093	<i>Narniz</i>	<i>BIBL LibA/H-O [S. Millan, nº 281] 29</i>
1727	<i>Nardiz, casas de</i>	<i>BUA 910. Escrituras de censos 81b</i>
1785	<i>Nardizes o Urdaiaegas, valle de</i>	<i>BUA 842. Libr. y recibos 42</i>
1802	<i>Nardizes, barrio de</i>	<i>BUA 1136. Libr. y recibos 70b</i>
1846	<i>Nardices, barrio de</i>	<i>BUA 1160. Cuentas</i>
1902	<i>Nardices o Berdencha, monte argomal</i>	<i>BAHP.N.BL 8573 1141</i>
1956	<i>Nardices, barrio de</i>	<i>GJE fk:555 L8;150</i>

Nardiztxikerre (baserria)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Baserri hau *Nardizbekoa*, *Nardizbeaskoa* eta *Nardiztxikerra* izenekin jaso izan da idatziz. Hirurak artikuludunak. Ahoz, berriz, *Nardiztxikerre* baino ez da jaso, bokal paragogikoduna: *Natzikerre* eta *Narritzikerre*. Leku-izen horren lehenengo osagaia laburtu egin da: *-rd-* > *-r-* bilakatu da; dardarkari anitzaren osteko bokal itxia elkarketan galdu egin da (*-i* > \emptyset), baita dardarkaria bera ere (*-r* > \emptyset). Ik. San Migel auzoko **Itubizkar**.

Nardiztxikerre > *Nardixikerre* > *Narritzikerre* > *Nartxikerre* > *Natzikerre*

Oharrak: Auzoko baserri historikoetakoak. XVII. mendean Fika familiako jabetzakoa izan zen, XVIII.-XX. mendeetan Zulueta familiakoa.

Ahozkoa: “**Natzikerré**” 050
 “**Narritzikerré**” 047
 “**Nardiztikerré**” 046, 048

Nardiztxikerre baserria

Idatzizkoa:

1632	<i>Nardiz la de barrena, cassa de</i>	BFA. K. 893/8 59
1643	<i>Nardiz la baxera, cas.</i>	BFA. Bust 188/14 173
1643	<i>Nardiz la vajera, caseria de</i>	BFA. Bust 180/2 10, 10b
1700	<i>Nardis, cas.</i>	BFA. K. 3392/3 4,12
1701	<i>Nardiz la de abaxo, cas.</i>	BUA AL. 1680-1710 235b-23
1702	<i>Nardiz la menor, cas.</i>	BUA AL. 1680-1710 275-281
1704	<i>Nardiz, cas.</i>	BFA. Fg.
1729	<i>Nardiz de Abajo, cas.</i>	BFA. K. 3174/6 186
1745-1746	<i>Nardiz Menor, cas.</i>	BFA. Fg.
1774-1806	<i>Nardiz menor, cas.</i>	BEHA A-741/48-1
1775-1831	<i>Nardiz Bagera, cas.</i>	BUA 915. Hipotecas. 1775 16
1775-1831	<i>Nardiz Beazcoa, cas.</i>	BUA 915. Hipotecas. 1775 15
1785	<i>Nardiz menor, cas.</i>	BUA AL. 1786-1806 2
1791	<i>Nardis menor, cas.</i>	BEHA A-78/4-1 1-1b
1796	<i>Nardiz menor, cas.</i>	BFA. Fg.
1809	<i>Nardiz menor, cas.</i>	BUA 1561. Cuentas 60b-61
1825	<i>Nardiz menor, cas.</i>	BEHA A-78/4-1
1846	<i>Nardiz becuá, caseria de</i>	BEHA A-758/2-53-0
1847-74	<i>Nardis menor, Nardis, cas.</i>	BUA 5
1850	<i>Nardiz becoa, cas.</i>	BEHA A-78/4-1
1854	<i>Nardiz, cas.</i>	BUA 946. Ced. vec.
1857	<i>Nardis Menor, cas.</i>	BUA Padron 1851(3) 88b
1859	<i>Nardiz chicarra, cas.</i>	BUA BUA/5. Nuevo Nomencl.
1860	<i>Nardiz menor, cas.</i>	BUA 5. Nomenclator
1897-98	<i>Nardiz chiquerra, cas.</i>	BUA 10. Nomencl. 1897-98
1922	<i>Nardiz Menor, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/2
1934	<i>Nardiz Menor, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/76
1938	<i>Nardiz chiquerra, cas.</i>	BUA 1685
1944	<i>Nardiz menor, cas.</i>	BUA 406
1944	<i>Nardiz-menor, cas.</i>	GJE fk:992 L13;248

Ollentza (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Oharrak: **Nardiztxikerre** eta **San Andres** baserrien azpian, **Berdantzako erreka** aldera.

Ahozkoa: **“Olléntza”** 045, 046, 047, 049, 050

Idatzizkoa:

1895	<i>Ollansa, heredad</i>	BAHP.N.BL 75511499
1910	<i>Ollensa, heredad</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Ollensa, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1910	<i>Olletze, heredad</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Olletze, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1911	<i>Ollentza, heredad</i>	BUA 36/5. Exposic. de particulares
1912	<i>Ollentza, heredad</i>	GJE fk:1406 L19;169
1923-24	<i>Ollentza, heredad</i>	BUA 404. Fincas rústicas
1944	<i>Ollentza, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Ollantza-aurre, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Pagatza (saila)

Kokapena: Zehaztu gabe

Oharrak: **Bidetxe** baserriari lotutako saila.

Idatzizkoa:

1895	<i>Pagacha, heredad</i>	BAHP.N.BL 75511498b
1910	<i>Pagosa, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1910	<i>Pagasa, heredad</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1912	<i>Pagatza, heredad</i>	GJE fk:1248 L17;164
1923-24	<i>Pagasa, heredad</i>	BUA 404. Fincas rústicas
1944	<i>Pagatza, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Pastitxu (basoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (C-2)

Ohar ling.: Toponimo honek aldaera ugari ditu. Idatziz jaso diren batzuk errakuntzaz sortutakoak dira; ahozkoarekin lot daitezkeenak aintzat hartu dira, izena nola aldatu den konturatzeko.

Diptongoko bokal irekia itxi egin da, asimilazioz, monoptongatu arte (-ai- > -ei- > -i-):

Pastaitxu > Pasteitxu > Pastitxu

Oharrak: **Truboietagane**ko azpian, **Urotze** alderantz eta **Artikene** gainean.

Ahozkoa:	“Pastítxu”	046, 049
	“Pástitxu”	049, 051
	“Pástaitxu”	047

Idatzizkoa:

1895	<i>Gampe ó Portuchu, argomal</i>	BAHP.N.BL 7551 1500b
1910	<i>Pasteichu, heredad</i>	BUA 1435. Fincas rústicas
1910	<i>Pastichu, heredad</i>	BUA 1435. Fincas rústicas
1912	<i>Portucha, argomal</i>	GJE fk:1248 L17;164
1944	<i>Pasteichu, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Pasteichu, monte</i>	GJE fk:992 L13;248
1944	<i>Pastochu, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Portucha, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1950	<i>Pastochu, argomal</i>	GJE fk:2049 L27;144

Pesolo

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-4)

Oharrak: **Udaetxe** baserriaren atzealdean, erreka ondoan.

Ahozkoa:	“Pesólo”	043
----------	-----------------	-----

Planta (parajea)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-4)

Oharrak: **Aranondoburu** gainean dagoen lautadaxoa. Zenbait baserriren sailak daude bertan.

Ahozkoa:	“Plantá”	047
	“Planté”	044, 049

Idatzizkoa:

1906	<i>Plancha, heredad</i>	GJE fk:1533 L21;86
1910	<i>Plancha, heredad</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Plancha, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1930	<i>Planta, heredad</i>	GJE fk:886 L12;207
1944	<i>Planta, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5
1944	<i>Planta, heredad</i>	GJE fk:992 L13;248

Potingo (parajea)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-2)

Ohar ling.: Euri-urak sortutako pozuari potin edo potzingo esaten zaio.

Oharrak: **Goienetxe** baserritik **Tontorretarako** bidean.Ahozkoa: **“Potíngo”** 046**Pozubaltze** (basoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-2)

Ohar ling.: ‘Pozu’ + ‘baltz’. Kontsonantez amaitutako izenetan gertatzen den moduan, -e bokal paragogikoa erakusten du.

Pozobaltz > Pozobaltze

Oharrak: **Tontorreta** azpian **Etzebarrierrekarako** norabidean, erreka baten sorburuan. Tokia *Pozubaltze* deitzen da, iturria *Pozu baltza*.Ahozkoa: **“Posobaltzé”** 044, 047**Sagarraga** (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Oharrak: **San Andres** baserriaren azpian, hegoaldeko isurialdetik. Bere ondoan **Sagasti** izeneko lekua dago.Ahozkoa: **“Sagarreko sólo”** 046

Idatzizkoa:

1896	<i>Sagarraga, heredad</i>	<i>GJE fk:1772 L24;176</i>
1910	<i>Sagarraga, heredad</i>	<i>BUA 1032. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Sagarraga, heredad</i>	<i>BUA 866. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Sagartaco, heredad</i>	<i>BUA 1032. Fincas rústicas</i>
1944	<i>Sagarraga, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>

Sagasti (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Ik. San Migel auzoko **Sagasti** soloa. Ahoz, artikulua gabe jaso da. Idatziz, berriz, artikulua erekin jaso da, eta -i bokal itxiaren ostean eta artikulua aurrean epentesia txertatu da hiatoa apurtzeko.*Sagasti + -a > Sagasti3a*Oharrak: **San Andres** baserriaren azpian, hegoaldeko isurialdetik. Bere ondoan **Sagarraga** izeneko sail bat ere badago.Ahozkoa: **“Sagásti”** 050

Idatzizkoa:

1895	<i>Sagasti3a, heredad</i>	<i>BAHP.N.BL 7551 873b</i>
1896	<i>Sagastiya, heredad</i>	<i>BAHP.N.BL 7552 723b</i>
1916	<i>Sagastiya, heredad</i>	<i>GJE fk:1136 L16;29</i>
1944	<i>Sagastiya, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>
1983	<i>Sagastiya, heredad</i>	<i>GJE fk:11830 L138;87</i>

Sakone (parajea)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Oharrak: **Etxebarrilanda** baserriaren azpitik, **Almikarako** bidean. **Zelaiagako** behealdean.Ahozkoa: **“Sakoné”** 045, 049, 051

Idatzizkoa:

1895	<i>Sacona, heredad</i>	<i>BAHP.N.BL 75511498b</i>
1910	<i>Sakona, heredad</i>	<i>BUA 866. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Sacona, heredad</i>	<i>BUA 1032. Fincas rústicas</i>
1911	<i>Sacona, heredad</i>	<i>BUA 36/5. Exposic. de particulares</i>
1912	<i>Sacona, heredad</i>	<i>GJE fk:1248 L17;164</i>
1912	<i>Sacona, heredad</i>	<i>GJE fk:1406 L19;169</i>
1923-24	<i>Sacona, heredad</i>	<i>BUA 404. Fincas rústicas</i>
1944	<i>Sacone, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>

Sakone (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Erdiko bokal borobila gradu batean itxi egin da.

Sakon > Sakun

Ahoz, bokal paragogikodun aldaerak jaso dira: *Sakone* eta *Sakune*. Idatziz, bokal paragogikodunarekin batera, artikuluduna ere jaso da: *Sakona*.Oharrak: **Nardiz** azpian, hegoaldetik.Ahozkoa: **“Sakuné”** 047**“Sakoné”** 046

Idatzizkoa:

1910	<i>Sacona, heredad</i>	<i>BUA 1435. Fincas rústicas</i>
1944	<i>Sacone, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>
1950	<i>Sacona, heredad</i>	<i>GJE fk:2049 L27;144</i>

Saltakaballo (saila)

Kokapena: Zehaztu gabe.

Oharrak: **Udaetxe** baserriari lotutako saila, **Aranondo** inguruan seguruenik. **Aranondoko** gainetik, **San Migel** auzoan eta **Kurtzieta** baserriaren azpitik, **Kaballothane** izeneko lekua dago.

Idatzizkoa:

1910	<i>Salta-caballo, heredad</i>	<i>BUA 866. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Saltacaballo, heredad</i>	<i>BUA 1032. Fincas rústicas</i>

San Andres (baserria)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Oharrak: Hasierako aipamenak, **San Andres** ermitaren etxearenak dira, ez baserriarenak. Elizek eta ermitek beren ondoan elizaren jabetzako etxea izaten zuten, hala zeukan **Talako Andra Mariak**, **Santa Eufemiakoak**, **San Migeleko** ermitak, eta abarrek. **San Andres** ermita, XIX. mendearen hasieran, oso egoera kaxkarrean zegoen eta udalak bere sunsiketa eskatu omen zien elizako agintariei, haren harriez, bere ondoko etxea berreraikia

izan zedin, hauxe ere, aurki, egoera txarrean zegoen eta. 1816ko maiatzaren 25ean zera adierazten da:

“mediante a que el gobierno anterior de ésta villa solicitó de S.S. la demolición de la Hermita de San Andres de ésta jurisdicción por hallarse arruinada, para reponer la casa contigua propia de ella con el material de la hermita” ⁹⁸⁴

Eskaera, dirudienez, onartua izan zen. Geroago, 1828ko bisitaldian, ermitaren etxe hau saltzeko baimena eman zuen Elizak, *Andra María* eliza berria eraikitzeko zegoen diru beharrak aginduta:

“(…) la ermita que antes había en la jurisdicción de esta villa con el título de San Andres, la cual fue demolida a virtud de licencia del Tribunal Ecco (...), tenía una casa con sus pertenecidos (...), está concedida licencia por el Ord. e. Ecco. y del Corregidor para su enajenación a fin de que con su importe atender a la obra de la iglesia de nueva planta que se esta construyendo en la plaza de la villa (...)” ⁹⁸⁵

Aurrerantzean, baserri bihurtu zen etxea, eta baserri gisa azaltzen da agirietan.

Ahozkoa: **“San Andrés”** 050

Idatzizkoa:

1796	<i>San Andres y su casa, hermita de</i>	<i>BFA. Fg.</i>
1799	<i>San Andres, casa ermita de</i>	<i>BFA. Bust 85/5</i>
1816	<i>San Andres, casa contigua a la ermita</i>	<i>BUA 915. Ermita de S. Andres 106,</i>
1821	<i>San Andres, casa de</i>	<i>BUA 1587. Cuentas de fabrica</i>
1825	<i>San Andres, cas.</i>	<i>BEHA A-78/4-1</i>
1834	<i>San Andres, cas.</i>	<i>BUA 915. Hipotecas. 1775 147</i>
1847-74	<i>San Andres, cas.</i>	<i>BUA 5</i>
1850	<i>San Andres, cas.</i>	<i>BEHA A-78/4-1</i>
1857	<i>San Andres, cas.</i>	<i>BUA Padron 1851(3) 88b</i>
1859	<i>San Andres, cas.</i>	<i>BUA 5. Nuevo Nomencl.</i>
1860	<i>San Andres, cas.</i>	<i>BUA 5. Nomenclator</i>
1897-98	<i>San Andres, cas.</i>	<i>BUA 10. Nomencl.1897-98</i>
1910	<i>San Andres, cas.</i>	<i>BUA 1032. Fincas rústicas</i>
1922	<i>San Andres, cas.</i>	<i>BFA. E. KZ.C/2</i>
1930	<i>San Andres, cas.</i>	<i>GJE fk:886 L12;207</i>
1934	<i>San Andres, cas.</i>	<i>BFA. E. KZ.C/76</i>
1938	<i>San Andres, cas.</i>	<i>BUA 1685</i>
1938-39	<i>San Andres, cas.</i>	<i>BUA 1240/10. Trigos 30</i>

San Andres (ermita)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Oharrak: **San Andres** baserri inguruan egon zen, eta ermitaren harriak izan ziren base-
rria eraikitzeko erabili zirenak.

1646koa da aurkitu den bere aipamen zaharrena: *“en las hermitas de San Andres, San Martin y San Miguel de la jurisdiccion de la villa”*⁹⁸⁶. Sarritan agertzen da dokumentazioan Bermeoko ermita hauetan konponketak egin behar izatearen aipamena. 1705ean, esate baterako: *“Obras en las hermitas de la Cruz, San Roque, San Miguel y San Andres”*⁹⁸⁷. Frc^o Matheo Aguiriano y Gomez, Calahorra eta la Calzadako apezpikuaren 1791eko bisitaldiak azaltzen duenez, berriro zegoen ermita hau egoera txarrean:

984 BUA 915. Ermita de S. Andres; 106.

985 BUA 915. Ermita de S. Andres; 108b.

986 BFA. Bust; 201/150; 75.

987 BUA. 1560. Libro de cuentas; 86.

“la ermita de S. Andres: se halló con muchas goteras, su pavimento desigual sin losa ni ladrillo con dos puertas sin llave y una de dhas dos puertas cae al cortijo de la casa inmediata con indecencia. Prohibió se celebre en ella la misa” ⁹⁸⁸.

1816an, Udalak ermita behera botatzea eskatu zuen,

“mediante a que el gobierno anterior de ésta villa solicitó de S.S. la demolición de la Hermita de San Andres de ésta jurisdicción por hallarse arruinada, para reponer la casa contigua propia de ella con el material de la hermita” ⁹⁸⁹

Eskaera, dirudienez, onartua izan zen, horixe adierazten baitu 1828ko bisitaldiak:

“(…) la ermita que antes había en la jurisdicción de esta villa con el titulo de San Andres, la cual fue demolida a virtud de licencia del Tribunal Ecco.” ⁹⁹⁰

Idatzizkoa:

1646	<i>San Andres, hermita de</i>	<i>BFA. Bust 201/150 75 b</i>
1682	<i>San Andres, hermita de</i>	<i>BUA AL. 1680-1710 31b-34b</i>
1690	<i>San Andres, hermita de</i>	<i>BUA AL. 1680-1710 122b-12</i>
1696	<i>San Andres, iglesia de</i>	<i>BUA 1560. Libro de cuentas 25</i>
1701	<i>San Andres, hermita de</i>	<i>BUA AL. 1680-1710 235b-23</i>
1702	<i>San Andres, hermita de</i>	<i>BUA AL. 1680-1710 275-281</i>
1705	<i>San Andres, hermita de</i>	<i>BUA 1560. Libro de cuentas 86</i>
1767	<i>San Andres, casa ermita de</i>	<i>BFA. Bust 568/3 31b</i>
1791	<i>San Andres, ermita de</i>	<i>BUA 1624. Cuentas de fabrica 106,107</i>
1799	<i>San Andres, casa ermita de</i>	<i>BFA. Bust 85/5</i>
1816	<i>San Andres, hermita de</i>	<i>BUA 915. Ermita de S. Andres 106</i>
1837	<i>San Andres, hermita de</i>	<i>BEHA A-758/2-53-0</i>
1844	<i>San Andres, ermita de</i>	<i>BIBL YrJA 93-95</i>
1928	<i>San Andres, ermita de</i>	<i>BIBL ZbA2 536</i>
1987	<i>San Andres, ermita de</i>	<i>BIBL ArrG 103</i>

Solobarrieta

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-3)

Ohar ling.: ‘Solo’ + ‘barri’ + -eta. Leku-atzizkiaren aurreko bokal itxiaren ostean, epen-tesia txertatu da hiatoa apurtzeko.

Solobarrieta > *Solobarri3eta*

Oharrak: **Emaldi** azpian.

Ahozkoa: **“Solobárrizeta”** 046

Solozarreta

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: ‘Solo’ + ‘za(h)ar’ + -eta. Idatziz leku-atzizkidun aldaerarik jaso ez den arren, ahoz jaso da, eta horixe aukeratu da fitxa buruan jartzeko.

Oharrak: **San Andres** baserriaren azpian, hegoaldetik, erreka ondoan.

Ahozkoa: **“Solosárreta”** 046

Idatzizkoa:

1896	<i>Sotozar, heredad</i>	<i>GJE fk:1772 L24;176</i>
1944	<i>Sotozar, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>

988 BUA. 1624. Cuentas de fabrica; 106,107.

989 BUA 915. Ermita de S. Andres; 106.

990 BUA 915. Ermita de S. Andres; 108b.

1896	<i>Sotozar, heredad</i>	<i>GJE fk:1772 L24;176</i>
1910	<i>Solozar, heredad</i>	<i>BUA 1032. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Solozar, heredad</i>	<i>BUA 866. Fincas rústicas</i>

Sutorla (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Oharrak: **Nardiz** baserriaren azpian, bere iparraldetik.

Ahozkoa:	“Sutórla”	046
	“Sotórla”	044, 047

Idatzizkoa:

1799	<i>Sutorla, heredad</i>	<i>BFA. K. 460/24 72</i>
1910	<i>Sutorla, heredad</i>	<i>BUA 1032. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Sutorla, heredad</i>	<i>BUA 866. Fincas rústicas</i>
1944	<i>Sunturola, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>

Tontorreta (basoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (C-2)

Ohar ling.: ‘Tontor’ + -eta. Hasierako kontsonantea kontuan hartuta, aldaera bi jaso dira: *Tontorreta* eta *Dondorreta*. Aldaeren artean badira -eta leku-atzizki gabekoak.Oharrak: **Olegiko** eta **Lantzabideko** erreken artean dago, **Truboietaganeko** azpian, **San Andres** auzora jaisten den bizkarrean.

Ahozkoa:	“Tontorré”	046, 047
	“Tontórreta”	044
	“Dondorriék”	048

Idatzizkoa:

1895	<i>Bide-barrieta ó Dondorreta, argomal</i>	<i>BAHP.N.BL 7551 1500</i>
1896	<i>Dondorreta, regata, argomal</i>	<i>GJE fk:1772 L24;176</i>
1910	<i>Dondorrotu, heredad</i>	<i>BUA 866. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Dondorrotu, monte calvo</i>	<i>BUA 1032. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Tontorra, heredad</i>	<i>BUA 1032. Fincas rústicas</i>
1910	<i>Tontorra, heredad</i>	<i>BUA 866. Fincas rústicas</i>
1911	<i>Dondorreta, argomal</i>	<i>BUA 36/5. Exposit. de particulares</i>
1912	<i>Dondorreta, monte</i>	<i>GJE fk:1406 L19;169</i>
1930	<i>Dondorreta, argomal</i>	<i>GJE fk:886 L12;207</i>
1944	<i>Dondorreta, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>

Txakoliñeta (basoa)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (C-2)

Oharrak: **Tontorreta** azpian.

Ahozkoa:	“Txakoliñeta”	046
----------	----------------------	-----

Txuntxurrueta (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-3)

Oharrak: **Etxebarrierrekako** errekondoan, **San Andres** auzo aldetik.

Ahozkoa:	“Txuntzurréta”	045
----------	-----------------------	-----

Idatzizkoa:

1895	<i>Chuchurrueta, jaro</i>	BAHP.N.BL 7551 1499b
1910	<i>Chuchurrueta, monte bajo</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Chuchurrueta, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1911	<i>Chuchurrueta, jaro</i>	BUA 36/5. Exposic. de particulares
1912	<i>Chunchurreta, monte</i>	GJE fk:1406 L19;169
1923-24	<i>Chunchurrunchueta, heredad</i>	BUA 404. Fincas rústicas
1944	<i>Chuchurrueta, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Udaetxe (baserria)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-4)

Oharrak: Aranondon. XIX. mendearen azken urteetan Francisca Bastidak eraikia.

Ahozkoa:	“Udaétze”	043
	“Udétze”	043

Idatzizkoa:

1897-98	<i>Udaeche, cas.</i>	BUA 10. Nomencl.1897-98
1901	<i>Udaetze, cas.</i>	GJE fk:871 L12;175
1910	<i>Uda-etze, cas.</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1922	<i>Udaetze, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/2
1934	<i>Udaetze, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/76
1938	<i>Udaeche, cas.</i>	BUA 1685

Urdaiaga (baserria)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-3)

Ohar ling.: Hasiera batean, idatzizkoan *Urdaiaga* eta *Udaiaga* jaso badira ere, XVIII. mendetik aurrera *Urdaiaga* baino ez da jaso. Horren aldaera da ahazkoan jaso dena. -aga leku-atzizkiaren aurrean, epentesia txertatu da -i bokal itxiaren ostean, hiatoa apurtzeko. Idatziz jaso den *Urdeichaga* izenean epentesia adierazi nahi izan dela dirudi.

Urdaiaga baserria.

Urdaiaga > Urdai3aga

Oinarrian dagoen diptongoko bokal irekia itxi egin da monoptongatu arte (-ai- > -ei- > -i-).

Urdaiaga > Urdeiaga > Urdiaga

Leku-atzizkiko bokal arteko belare ahostuna (-g- > Ø) galdu egin da ahozko aldaera eratzeko:

Urdiaga > Urdi3a

Oharrak: Auzoko baserri historikoetakoa. Agian, *Urdaiaga* izena izan zen garai batean auzoarena ere (Ik. **San Andres** auzoa eta **Urdaiaga** parajea). XVII. mendetik XIX.era arte, Gordoniz familiako jabetzakoa izan zen.

Ahozkoa:	“ <i>Úrdi3a</i> ”	044, 045, 048
Idatzizkoa:		
1659	<i>Urdayaga, cas.</i>	BFA. K. 127/7 40b
1671	<i>Udayaga, casa de</i>	BEHA A-72/33
1693	<i>Udaiaga, cas.</i>	BEHA A-78/7-1 42
1700	<i>Urdaiaga, casa de</i>	BEHA A-81/13-1 1
1700	<i>Urdaiaga, cas.</i>	BEHA A-82/9-3
1701	<i>Udayaga, cas.</i>	BUA AL. 1680-1710 235b-23
1702	<i>Urdayagaga [sic], cas.</i>	BUA AL. 1680-1710 275-281
1704	<i>Udaiaga, cas.</i>	BFA. Fg.
1707	<i>Udaiaga, cas.</i>	BEHA A-82/9-3 2
1723	<i>Urdaiaga, cas.</i>	BFA. Bust 234/2 34b
1727	<i>Urdaiaga, casa de</i>	BEHA A-67/24-1 39
1729	<i>Urdayaga, cas.</i>	BFA. K. 3174/6 186
1737	<i>Urdayaga, caseria de</i>	BEHA A-741/48-2
1745-46	<i>Urdaiaga, cas.</i>	BFA. Fg.
1760	<i>Urdaiaga, cas.</i>	BUA 915. Ermita de S. Andres 52b
1760	<i>Urdaiaga, caseria de</i>	BEHA A-73/1-102
1764	<i>Urdaiaga, cas.</i>	BFA. Bust 251/2 70b
1774-1806	<i>Urdaiagas, cas.</i>	BEHA A-741/48-1
1775-1831	<i>Urdaiaga, cas.</i>	BUA 915. Hipotecas. 1775 32
1791	<i>Urdaiagas, caseria</i>	BFA. K. 3163/6 13
1791	<i>Urdayaga, cas.</i>	BEHA A-78/4-1 1-1b
1796	<i>Urdaiaga, cas.</i>	BFA. Fg.
1802	<i>Urdayagas, cas.</i>	BUA 1136. Libr. y recibos 52
1804	<i>Urdayaga, cas.</i>	BEHA A-700/10-2
1808	<i>Urdaiaga, casa y caseria de</i>	BUA 948/1. Reden. censos e hip. 32
1810	<i>Urdaiaga, cas.</i>	BUA 1561. Cuentas 71b
1823	<i>Urdayagas, cas.</i>	BUA 5. Estad. riqu. terr.
1825	<i>Urdayaga, casa y caseria de</i>	BEHA A-73/2-7
1825	<i>Urdayaga, cas.</i>	BEHA A-78/4-1
1840	<i>Urdayagas, cas.</i>	BEHA A-77/3-26-VI
1843	<i>Urdayaga, cas.</i>	BEHA A-82/9-3 o.s.
1847-74	<i>Urdayaga, cas.</i>	BUA 5
1850	<i>Urdaiaga, cas.</i>	BEHA A-78/4-1
1854	<i>Urdeyaga, cas.</i>	BUA 946. Ced. vec.
1857	<i>Urdeichaga, cas.</i>	BUA Padron 1851(3) 88
1859	<i>Urdaiaga, cas.</i>	BUA BUA/5. Nuevo Nomencl.
1860	<i>Urdeyaga, cas.</i>	BUA 5. Nomenclator
1895	<i>Urdayaga, cas.</i>	BAHP.N.BL 7551 873
1896	<i>Urdayaga, cas.</i>	BAHP.N.BL 7552 722b
1897-98	<i>Urdeyaga, cas.</i>	BUA 10. Nomencl.1897-98
1922	<i>Urdeyaga, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/2
1934	<i>Urdeyaga, cas.</i>	BFA. E. KZ. C/76
1938	<i>Urdiaga, cas.</i>	BUA 1685
1938-39	<i>Urdiaga, cas.</i>	BUA 1240/10. Trigos 30

Urdaiaga (parajea)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A/B-3/4)

Oharling.: Ik. San Andres auzoko **Urdaiaga** (baserria).

Oharrak: **San Andres** auzoaren izen zaharra izan daiteke. Horrela ez balitz, paraje hau, **Urdaiaga** baserriaren hurbileko inguruarekin lotuta legoke. **Plantatik Bidetxe** eta **Etxebarrilanda** baserrietarainoko tartea, auzoko beste inguruak baino lauagoa da. Hala ere, agi-rietan basoak eta gartzainadiak aipatzen direnez, paraje honek, **Etxebarrierreka** eta **Elizbi-deko errekarainoko** hegala ere hartuko lituzke.

Ahozkoa: “**Úrdiza**” 044, 045, 048

Idatzizkoa:

1563	<i>Udayaga, monte en</i>	BEHA A-62/44-2 206
1589	<i>Udayaga, término de</i>	BEHA A-67/24-3 41
1597	<i>Udayaga, término de</i>	BEHA A-62/44-2 251b
1624	<i>Udayaga, castaños en</i>	BUA 910. Escrituras de censos 38b
1643	<i>Udayaga, castañal en</i>	BFA. Bust 180/41 81
1646	<i>Udayaga, término de</i>	BFA. Bust 201/203 187b
1753	<i>Vdayaga, término de</i>	VEKA S.V. C1086 20b
1760	<i>Urdayaga, término de</i>	BEHA A-73/1-102
1764	<i>Urdaiagas, caserías de</i>	BUA 968/1. Recibos y cuentas 3b
1775	<i>Urdayaga, término de</i>	BEHA A-73/2-7
1781	<i>Urdauaga, caserías de</i>	BEHA A-72/33
1785	<i>Urdaiagas, valle de</i>	BUA 842. Libr. y recibos 42
1791	<i>Urdaiaga, término de</i>	BFA. K. 3163/6 13b
1803	<i>Urdaiaga, término de</i>	BEHA A-79/10 4
1824	<i>Urdajaga, término de</i>	BFA. Bust 284/5 2
1850	<i>Urdaiagas, camino de</i>	BUA 1160. Cuentas
1898	<i>Urdeyaga, punto de</i>	BAHP.N.BL 8195 1539b

Usope (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: ‘Uso’ + -pe. Silaba biko hitzen amaierako erdiko bokalak ireki egiten dira (-o > -a) elkarketan edo eratorpenean (Mitzelena, *FHV*, 1990, 126). Idatziz irekiera ez da adierazi. Ahoz, berriz, jaso da.

Uso + -pe > *Usape***Oharrak:** **Goienetxe** baserri ondoan, bere hegoaldean.Ahozkoa: “**Usápe**” 046

Idatzizkoa:

1910	<i>Usope, heredad</i>	BUA 1032. Fincas rústicas
1910	<i>Usope, heredad</i>	BUA 866. Fincas rústicas
1944	<i>Usope, heredad</i>	BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5

Zelaiaga (saila)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-3)

Ohar ling.: ‘Zelai’ + -aga. Ahozko aldaerak -i bokal itxiaren eta atzizkiaren aurrean epentesiaren txertaketa, eta -aga leku-atzizkiko belare ahostunaren galera erakusten du.

Zelaiaga > *Zelaia* > *Zelaiça***Oharrak:** **Urdaiaga** baserri ondoan, bere hegoaldean.

Ahozkoa: **“Selaizá”**

045, 048, 051

Idatzizkoa:

1895 *Celayaga, heredad*
 1910 *Celayaga, heredad*
 1910 *Celayaga, heredad*
 1911 *Celayaga, heredad*
 1912 *Celayaga, heredad*
 1923-24 *Celayaga, heredad*
 1944 *Celayaga, heredad*

BAHP.N.BL 7551 1498
BUA 1032. Fincas rústicas
BUA 866. Fincas rústicas
BUA 36/5. Exposic. de particulares
GJE fk:1406 L19;169
BUA 404. Fincas rústicas
BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5